

# OLÜMPIA- TEATMIK

## III

EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA 2008

---

## OLÜMPIATEATMIK III

**Koostaja ja toimetaja:** Kalle Voolaid

**Tekstid:** Kalle Voolaid, Tiit Kuningas, Daimar Lell

**Fotod:** Kalle Voolaid, Piret Voolaid,

Eesti Spordimuseum, Eesti Olümpiaakadeemia,  
arhiiv

**Eesti Olümpiaakadeemia:**

Jakobi 5-106, 51014 Tartu, [www.eoa.org.ee](http://www.eoa.org.ee)

Olümpiateatmiku väljaandmist toetasid

Tallinna Sadam, Eesti Kultuurkapital ja

Olümpiasolidaarsus



AS ATLEX

Kivi 23

51009 Tartu

Tel 734 9099

Faks 734 8915

e-post: [atlex@atlex.ee](mailto:atlex@atlex.ee)

[www.atlex.ee](http://www.atlex.ee)

ISSN 1736-7298

Eesti Olümpiaakadeemia 2008

## SISUKORD

Saateks	4		
<b>I Olümpiamängude ajaloost</b>	<b>5</b>	<b>IV Olümpiaadi mängud</b>	<b>27</b>
Antikolümpiamängud	5	I olümpiaadi mängud Ateena 1896	27
Vaheaastad	6	II olümpiaadi mängud Pariis 1900	27
Rahvusvaheliste olümpiamängude		III olümpiaadi mängud Saint Louis 1904	28
tekkepõhjustest	8	Vahemängud Ateena 1906	29
Rahvusvaheliste olümpiamängude sünd	10	IV olümpiaadi mängud London 1908	30
Pierre de Coubertin	10	V olümpiaadi mängud Stockholm 1912	30
Coubertini olümpiaideed	12	VII olümpiaadi mängud Antwerpen 1920	31
<b>II Olümpism. Olümpialiikumine</b>	<b>14</b>	VIII olümpiaadi mängud Pariis 1924	32
Olümpialiikumine	14	IX olümpiaadi mängud Amsterdam 1928	33
Olümpism	14	X olümpiaadi mängud Los Angeles 1932	34
Olümpiaharta	14	XI olümpiaadi mängud Berliin 1936	34
Aus mäng	15	XIV olümpiaadi mängud London 1948	35
Olümpiakongress	15	XV olümpiaadi mängud Helsingi 1952	36
Olümpiasolidaarsus	15	XVI olümpiaadi mängud Melbourne 1956	37
Olümpiamängud	16	XVII olümpiaadi mängud Rooma 1960	37
Olümpialinn	16	XVIII olümpiaadi mängud Tokio 1964	38
Olümpiaad	16	XIX olümpiaadi mängud México 1968	39
Olümpiasümbol	17	XX olümpiaadi mängud München 1972	40
Olümpialipp	17	XXI olümpiaadi mängud Montreal 1976	41
Olümpia deviis	18	XXII olümpiaadi mängud Moskva 1980	42
Olümpiaembleem	18	XXIII olümpiaadi mängud Los Angeles 1984	43
Olümpiahümn	18	XXIV olümpiaadi mängud Soul 1988	44
Olümpiatuli	19	XXV olümpiaadi mängud Barcelona 1992	45
Olümpiatootus	19	XXVI olümpiaadi mängud Atlanta 1996	45
Olümpiarituaalid	19	XXVII olümpiaadi mängud Sydney 2000	46
Olümpiamängude ava- ja lõputseremoonia	20	XXVIII olümpiaadi mängud Ateena 2004	47
Olümpiamängude autasustamistseremoonia	20	<b>V Olümpia tähti</b>	<b>48</b>
Olümpiaorden	20	Spiros Louis	48
Olümpiaküla	21	Alfred Neuland	50
Olümpiamargid	21	Kristjan Palusalu	52
Olümpiamündid	21	Jesse Owens	54
Olümpiamuuseum	21	Muhammad Ali	57
		Abebe Bikila	59
<b>III Olümpiaorganisatsioonid</b>	<b>22</b>	<b>VI Meie suveolümpiakangelased</b>	<b>61</b>
Rahvusvaheline Olümpiakomitee	22		
Eesti Olümpiakomitee	23		
Rahvusvaheline Olümpiaakadeemia	24		
Eesti Olümpiaakadeemia	24		
Kooliolümpiamängud Eestis	25		

## SAATEKS

Olümpiamängud on võimsamaid kultuuri- ja spordisündmusi tänapäeva maailmas. Raske on leida maakeral riiki või paika, millest see suurüritus täiesti mööda läheks. Kuid olümpiamängud ei ole mitte sündmus iseeneses, vaid ainult üks osa suuremast protsessist nimega olümpialiikumine.

„Olümpiateatmik III” annab huvilistele sissejuhatava lühiülevaate olümpiamängude ajaloost, olümpialiikumisest ning selle liikumise aluseks oleva filosoofia ehk olümpismi põhimõtetest. Lisaks tutvustatakse siin olümpialiikumisega seotud organisatsioone, olümpiasümboolikat, kõiki senipeetud suveolümpiamänge, mõningaid suvemängude suuri kangelasi ja Eesti parimaid sportlasi.

„Olümpiateatmik III” on kolmas omataoline käsiraamat Eesti Olümpiaakadeemia välja antavas trükiste sarjas, kuid seejuures esimene, mis käsitleb suveolümpiamängudega seonduvat temaatikat. Seni ilmunud teatmikud I ja II on olnud pühendatud talilümpiamängudele.

Kõik hinnangud-arvamused käesoleva trükise kohta võib edastada aadressil [kalle@spordimuuseum.ee](mailto:kalle@spordimuuseum.ee) või Eesti Olümpiaakadeemia, Jakobi 5, 51014, Tartu.

Head lugemist!  
Koostaja

# I OLÜMPIAMÄNGUDE AJALOOST



*Olümpia staadion, taamal Kronose mägi*



*Olümpia*

## ANTIHKOLÜMPIAMÄNGUD

Nüüdisaegsete olümpiamängude juured on Antiik-Kreekas, Peloponnesose poolsaare läänerannikul asunud pühapaigas nimega Olümpia. Sealse pühas hiies Altises saidki ammustel aegadel alguse mängud, mida hakati nende toimumispaiga järgi hüüdma olümpiamängudeks.

Tänapäevani pole päris täpselt teada, millal Olümpias esimesed mängud toimusid, kindel on aga, et olümpiamängude toimumist hakati registreerima alates aastast 776 eKr. Sellest aastast algas ka muistsete kreeklaste ajaarvamine olümpiaadides, nelja-aastastes tsüklites olümpiamängude vahel.

Muistse Elise riigi aladel asunud Olümpia oli Kreeka üks tähtsamaid religioosseid keskusi, olles ühtlasi mitmete müütide sünnipaigaks. Just seal sündis ka Zeusi kui peajumala kultus.

Olümpiamängud olidki pühendatud peajumal Zeusile. Aastasade möödudes muutus mängude



*Hera tempel Olümpias*

religioosne osatähtsus siiski väiksemaks ja sportlik tähendus suuremaks. Uue hingamise said olümpiamängud ajal, mil Kreeka liideti Vana-Rooma impeeriumiga. Suure riigi turvalises rüpes muutusid olümpiamängud populaarseks rikaste roomlaste turismiobjektiks.

Esimestel mängudel oli kavas vaid üks spordiala – staadionijooks, millele aja jooksul lisandusid teised alad. Oma õitsenguajal nägi antiikmängude korraldus välja järgmine: avapäeval võistlusi ei toimunud, peeti vaid pidulikke rituaale ja ohvritalitusi. Teisel päeval toimusid võistlused noortele, kes proovisid jõudu jooksus, maadluses, *pentatlonis* ehk viievõistluses (staadionijooks, kettaheide, kaugushüpe, odavise ja maadlus), rusikavõitluses ja hiljem ka *pankraationis* (segu rusikavõitlusest ja maadlusest). Kolmandal päeval heitlesid mehed jooksualadel, kusjuures alustati pikamaajooksu *dolichosega*, seejärel peeti staadionijooks ning lõpuks kahe staadioni pikkune jooks *diaulos*. Samal päeval võisteldi ka maadluses, rusikavõitluses ja *pankraationis*. Neljandal päeval võistlesid mehed hobuste võiduajamises, *pentatlonis* ja relvis- ehk kilbijooksus. Viiendal päeval toimus lõputseremoonia koos autasustamise ning pidusöögiga.

Antiikolümpiamängude traditsioon katkes, kui ristiusust sai Vana-Rooma impeeriumi ametlik usk. Sellele järgnes nn paganlike pidustuste (sealhulgas ka olümpiamängude) keelustamine aastal 393 pKr.

## VAHEAASTAD

Ristiusu võidukäigu järel kadus elu Olümpia orust. Aastatel 522 ja 551 tabasid sealset piirkonda kaks suurt maavärinat, mis muutsid iidse pühapaiga ru-

suhunnikuks, lisaks jäid hooletusse ka Olümpiat naabruses asuvate jõgede vete eest kaitsnud tammid. Nii mattuski muistsete kreeklaste kultuspaik aja jooksul lihtsalt liiva alla.

Alles 15. sajandil hakkas termin *olümpiamängud* Euroopas taas levima, esialgu Itaalias, kus antiigivaimustus kõige suurem oli, hiljem aga mujalgi. Teadaolevalt esimesed pärast antiikaega toimunud olümpiamängude nime kandnud mängud peeti 17. sajandi Inglismaal, kui jõukas härrasmees Robert Dover korraldas 1612. aastal oma kodukandis Cotswoldis mängud, mis kandsid Kreeka klassikutest inspireerituna Cotswoldi olümpiamängude nime.

Järgmise mõnesaja aasta jooksul jõuti kohalike olümpiamängude pidamiseni mitmel pool maailmas. Teel rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisele kujunesid neist olulisema tähtsusega sündmusteks rahvuslikud olümpiamängud Kreekas ja Inglismaal.

Kreekamaal andis rahvuslike olümpiamängude mõtte sünnile olulise toetuse Türgi ikke alt vabanemisega kaasnenud rahvusliku eneseteadvuse tõus 19. sajandil. Aastail 1859, 1870, 1875 ja 1888 toimusidki seal üleriigilised mängud, mida nende esimese korraldaja, jõuka filantroobi Evangelos Zappase nime järgi on tihti nimetatud Zappase mängudeks.



*Zappase palee (Zappeion) Ateenas*



*William Penny Brookes*

Zappase mängud andsid oma panuse ka inglise rahvusliku olümpialiikumise edendamisele: just kuuldused olümpiamängude taasestamisest Kreekas innustasid inglise olümpiaisa William Penny Brookes'i oma kodumaal olümpiamängude haaret laiendama. Brookes korraldas oma kodukandis Much Wenlockis kohalikke olümpiamänge juba alates 1850. aastast, kuid sõnumid Kreekast viisid ta mõttele laiendada mängud üleriigiliseks ja koguni rahvusvaheliseks. Osaliselt ta soov täitus – Inglismaal toimusidki kokku kuued rahvuslikud olümpiamängud: Londonis 1866, Birminghamis 1867, Wellingtonis 1868, Wenlockis 1874, Shrewsbury's 1877 ning Hadley's 1883. Teise poole oma eesmärgist parandas Brookes noorele entusiastlikule prantslasele Pierre de Coubertinile, kes külastas teda Much Wenlockis 1890. aastal. Olümpialoolased usuvad tänapäeval, et just siis, 1890. aasta sügisel Much Wenlockis, tekkis Coubertinil esimene mõte rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisest.

## RAHVUSVAHELISTE OLÜMPIAMÄNGUDE TEKKEPÕHJUSTEST



*Sorbonne'i ülikool Pariisis*

1892. aasta 25. novembril esines Coubertin Pariisis Sorbonne'i ülikooli aulas Prantsuse rahvusliku spordiliidu USFSA (*Union des Societes Francaises de Sports Athletiques*, tõlkes 'Prantsuse spordiseltside liit') 5. aastapäeva pidulikul istungil. Muu hulgas kinnitas ta oma ettekandes rahvusvaheliste spordikohtumiste vajadust

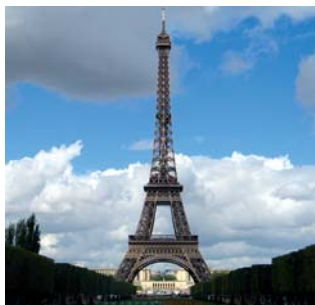


ning lõpetas esinemise palvega, et saalisviibijad aitaksid kaasa sellisele suurejoonelisele ideele, nagu seda on olümpiamängude taaselustamine. See oli esimene kord, mil rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamise idee jõudis maailma avalikkuse ette.

Otsides vastust küsimusele, miks rahvusvaheliste olümpiamängude idee positiivset vastukaja leidis, tuleb arvestada mitmete 19. sajandi lõpu (spordi) maailma mõjutanud teguritega. Üheks olulisemaks nendest oli 19. sajandi teisel poolel toimunud rahumeelse rahvusvahelise koostöö kiire edenemine, mis Euroopat ja kogu maailma üha enam mõjutas. Sport oli siin esialgu paraku tagaplaanile jäänud, sest eri riikide spordikorralduses tundus olevat liiga palju ületamatuna näivaid takistusi. Üheks suuremaks takistuseks oli seejuures rahvuslike võimlemisliikumiste suur mõju paljude riikide (Saksamaa jt) spordielus.

Elu edenedes ning transpordi- ja sideteenuste arenedes muutusid rahvusvahelised spordikontaktid järjest hõlpsamaks. Üha enam köitis meeli saavutus-sport, arenesid spordiväljakud ning -varustus, tõhustus treeningmetoodika, edenes spordiajakirjandus, algas võistlusreeglite ühtlustamine. Siiski eeldas spordi rahvusvaheliseks muutumine mängureeglite ühtlustamist ja mitmete üldiste kokkulepete sõlmimist.

Seega tabas Coubertini ettepanek rahvusvaheliste olümpiamängude korraldamisest mitu kärbest ühe hoobiga – see avas uue väljundi rahvusvaheliste spordikontaktidele, oli veel üks väljund rahvusvahelisele rahuliikumisele (mitmed mainekad rahuliikumisega seotud isikud kuulusid hiljem esimesel olümpiakongressil osalejate hulka) ja aitas kaasa reeglite ühtlustamisele.



*Tänane Pariis. Eiffeli torn*



*Demetrios Vikelas*



*Pierre de Coubertin*

## RAHVUSVAHELISTE OLÜMPIAMÄNGUDE SÜND

Esimene rahvusvaheline spordikongress toimus 1894. aasta juunis Pariisis, Sorbonne'i ülikooli ruumes. Seal osales 78 delegaati, kes esindasid 12 riigi spordiorganisatsioone. Kongressil, mis on ajalukku läinud nimega I olümpiakongress, võeti vastu mitu tõepoolest ajaloolist otsust. Täna toonastele sündmustele tagasi vaadates pole kahtlustki, et olulisim oli kongressi otsus hakata antiikmängude eeskujul korraldama olümpiamänge. Need pidid olema rahvusvahelised võistlused, mis toimuvad nüüdisaegsete võistlusreeglite järgi ja ainult täiskasvanutele (koraks oli kõne all variant ka noortevõistluste korraldamisest). Mängud pidid liikuma linnast linna ja toimuma iga nelja aasta tagant. Esimeste mängude toimumispaigaks valiti Ateena ja sealsamas moodustatud Rahvusvahelise Olümpiakomitee (ROK) esimeseks presidendiks valiti kreeklane Demetrios Vikelas. Olümpiakomitee peasekretäriks sai Pierre de Coubertin.

Esimesel olümpiakongressil vastu võetud otsused olid ajaloolise tähendusega, seeläbi astuti ülisuur samm rahvusvahelise toimiva spordisüsteemi loomise suunas. Juba rohkem kui sajandi vastu pidanud olümpialiikumine on selle ilmekaks tõestuseks.

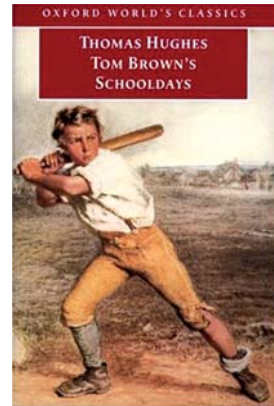
## PIERRE DE COUBERTIN

Nüüdisaegsete olümpiamängude toimumine on lahutamatult seotud Pierre de Coubertini nimega, mistõttu väärrib see enesest rikkaliku pärandi maha jätnud Prantsuse haritlane kahtlemata pisut lähemat tutvustamist.

Pierre de Coubertin (01.01.1863 – 02.09.1937) sündis ja kasvas Pariisis, kus omandas 1885. aastal ka kõrghariduse. Teda on küll tituleeritud erinevate nimede ja tiitlitega, kuid eelkõige pidas ta end ise haridustegelaseks, kelle eesmärgiks oli Prantsuse noorsookasvatuse edendamine. Noore ja entusiastliku mehana maailmas mõnda aega lahtiste silmadega ringi vaadanuna leidis ta oma eeskujud Inglismaalt.

Inglismaa koolides valitsesid tollal karged *muscular christianity* (musklitel põhineva kristluse) ideed. Noored pidid elama tervislikult, olema füüsiliselt heas vormis ja järgima kristlikke põhimõtteid. Kirjaniik Thomas Hughes on need meeleolud oma teostes (nt „Tom Browni koolipäevad”) hästi lahti rääkinud. Hughes pidas idee tähtsaks arendajaks Rugby kooli direktorit Thomas Arnoldit, kelle õpilaste hulka ta ka ise kuulus. Ka Coubertin sattus Thomas Arnoldist vaimustusse ja uskus, et just Arnold taasühendas keha ja vaimu arendamise. Coubertin: „Arnold jätkas kreeklaste tööd sellest kohast, kus kuri saatus selle katkestas. [...] Rugby kooli võib pidada Inglismaa uute kasvatusviiside lähtepunktiks.”

Oma haridusideede eest võideldes ühinesid Coubertin ja tema mõttekaaslased 1888. aastal uude organisatsiooni, mis sai nimeks *Comite pour la Propagation des Exercices Physiques* (tõlkes ‘Kehalise Kasvatuse Edendamise Komitee’). Ja selle organisatsiooni eestvedajate hulka kuuludes jõudis ta peagi kogu Prantsusmaa spordielu liidrite hulka, korraldades ka 1894. aasta suurt spordikongressi ja innustades maailma muistset (ehkki teisalt täiesti uut) olümpiaideed vastu võtma.



Tom Browni koolipäevad



Tähtis pole võit, vaid osavõtt!

1896. aastal, pärast Areena olümpiamängude lõppu, võttis Coubertin Demetrios Vikelaselt üle Rahvusvahelise Olümpiakomitee presidendi ameti, püüdes selles koguni kuni 1925. aastani.



*Sport arendab üksteisemõistmist*

## COUBERTINI OLÜMPIAIDEED

Tänapäeva maailmas, kus olümpiamängud on läbi teinud rohkem kui sada aastat kestnud arengu, armastatakse tihti rõhutada, et Coubertini ideede aeg on ümber. Eeskätt viidatakse tema ideedest rääkides aga vaid ühele tsitaadile: „Tähtis pole võit, vaid osavõtt!” Ilmselt on tegemist olümpiaideede vallast üldise kõige tuntuma mõttestruktuuriga, mis aga eraldi võetuna pisut utreerituna kõlab ja sellisena kindlasti kogu olümpiavaldkonda terviklikult kokku võtta ei suuda. Samuti ei omista olümpialoolased selle autorust sajaprotsendiliselt Coubertinile – arvatakse, et algtooke sai ta antiikautor Ovidiuselt, kes oli kunagi öelnud umbes nii: „Võitluses kaasa löömine on rohkem tunnustamist väärt kui lüüasaamine häbitamist.”

Coubertini arusaamad olümpiamängude korraldamisest saab kokku võtta kolmes suures teemavaldkonnas.

**Esiteks** ei olnud olümpiamängud tema jaoks pelgalt spordivõistlus, vaid laiem kultuuriline ettevõtmine. Just seetõttu võeti Coubertini õhutusel olümpia-programmi spetsiaalsed kunstikonkursid. Aastail 1912–1948 kavas olnud kunstikonkurssidel jagati olümpiamedaleid erinevates arhitektuuri, kujutava kunsti, kirjanduse ja muusika valdkondades.

**Teiseks** nägi ta sporti suurepärase kasvatusprotsessi vahendina. Vanade kreeklaste humaansed ideed pidid tema arvates kaasa aitama spordi universaalsete väärtuste mõistmisel.

**Kolmandaks** oli sport tema arvates suurepärase vahend rahumeelse rahvusvahelise koostöö edendamisel. Sport pidi olema poliitikavaba ja olümpiamängud pidid (peavad!) olema avatud kogu maailmale kui eri kultuuride ja maailmavaadete rahumeelne kohtumispaik.

## II OLÜMPISM. OLÜMPIALIIKUMINE

### OLÜMPIALIIKUMINE

Olümpialiikumine koosneb kõigist organisatsioonidest, sportlastest ja muudest asjahuvilistest, kes on nõus olümpiahartas kirja pandud põhimõtete alusel kaasa aitama rahumeelse ja parema maailma rajamisele, kasvatades noorsugu spordi kaudu olümpialike väärtuste vaimus. Olümpialiikumine on pidev ja universaalne, selle kõrgpunktiks on kõigi viie kontinendi sportlaste toomine kogu maailma ühendavale suurele spordipeole – olümpiamängudele.

Olümpialiikumist juhib Rahvusvaheline Olümpia-komitee – ROK (prantsuse keeles *Comité International Olympique – CIO*; inglise keeles *International Olympic Committee – IOC*).



*Olümpiatunne peab jõudma iga lapseni*

### OLÜMPISM

Olümpism on elufilosoofia, mis ühendab ja ühendab keha, tahte ja vaimu omadused harmooniliseks tervikuks. Seostades sporti kultuuri ja kasvatusena, püüdleb olümpism jõupingutustes leitud rõõmul, heade eeskujude kasvatuslikul väärtusel ja üleüldiste eetiliste põhimõtete austamisel rajaneva elulaadi poole. Olümpismi eesmärk on seada sport kõikjal inimese harmoonilise arengu teenistusse, et soodustada inimväärikuse säilitamise eest hoolt kandva rahumeelse ühiskonna rajamist. Nüüdisaegse olümpismi põhimõtted visandas Pierre de Coubertin.

### OLÜMPIAHARTA

Olümpiaharta on ROK-i poolt vastu võetud põhiluste, reeglite ja ametlike selgituste kogum. Harta

hõlmab olümpialiikumise organiseerimist ja toimimist ning määrab kindlaks olümpiamängude pühitsemise tingimused. Olümpiaharta põhialused fikseeris Pierre de Coubertin ja kinnitas I olümpiakongress 1894. aastal Pariisis. Hiljem on hartat regulaarselt täiendatud.

## AUS MÄNG

Aus mäng on olümpiaideaal, mis hõlmab eneses ausust, austust nii võistkonnakaaslaste kui ka konkurentide vastu ning kehtestatud võistlusreeglitest kinnipidamist. Ilma ausa mängu printsiibi järgimiseta ei ole sport enam täisväärtuslik võimalus sportlaste eneseteostuseks, omavaheliseks suhtlemiseks ja elukvaliteedi parandamiseks.

## OLÜMPIAKONGRESS

Olümpialiikumise suurfoorumiks on olümpiakongress. Olümpiakongressi organiseerib ROK ja selle kutsub kokku tema president ROK-i määratud ajal ja kohas. Esimeseks olümpiakongressiks on tagantjärele nimetatud 1894. aastal Pariisis toimunud rahvusvaheline spordikongress, kus otsustati nüüdisaegsete rahvusvaheliste olümpiamängude sünd.

## OLÜMPIASOLIDAARSUS

Olümpiasolidaarsus (inglise keeles *Olympic Solidarity*) on ROK-i ja rahvuslike olümpiakomiteede välja töötatud programmide süsteem, mille eesmärk on organiseerida abi ROK-i tunnustatud rahvuslikele olümpiakomiteedele.





*Nüüdisaegsete olümpiamängude isa Pierre de Coubertin oli innukas harrastussportlane*

## OLÜMPIAMÄNGUD

Nüüdisaegsed rahvusvahelised olümpiamängud koosnevad olümpiaadi mängudest (ehk suveolümpiamängudest) ja taliolümpiamängudest. Need on olümpialiikumise kulminatsioonihetkedeks olevad spordipeod, mis toimuvad iga nelja aasta järel, kaheaastase intervalliga suve- ja talimängude vahel. Suvemängud peetakse alati selle olümpiaadi esimesel aastal, millega neid pühitsetakse.

Vaatamata kõikvõimalikele riikidevahelistele medali- ja punktiarvestustele on olümpiamängud võistlused individuaalsetel ja võistkondlikel spordialadel sportlaste, mitte riikide vahel. Vältimaks mängude liigset lohisevust on sätestatud, et nende kestus ei tohi ületada 16 päeva.



## OLÜMPIALINN

Olümpiamängude korraldamise au usaldab ROK linnale, mis määratakse olümpialinnaks. Olümpialinn valitakse seitse aastat enne vastavate olümpiamängude toimumist. Ehkki mängud korraldab linn, mitte riik, peab korraldussoovi omava linna kandidatuuri toetama sama riigi valitsus ning kinnitama rahvuslik olümpiakomitee. Olümpialinnas peavad toimuma olümpiamängude ava- ja lõputseremoonia, samuti kõik olümpiaavõistlused, kui ROK ei ole andnud korraldajatele õigust osa võistlustest mujal läbi viia.

## OLÜMPIAAD

Mõiste olümpiaad tähistab nelja järjestikust kaendriaastat kestvat perioodi, mis algab esimese



olümpiaadi aasta 1. jaanuariga ja lõpeb neljanda aasta 31. detsembriga. Olümpiaadid nummerdatakse järjestikuliselt alates esimestest nüüdisaegsetest olümpiamängudest (olümpiaadi mängudest), mida pühitseti Ateenas 1896. aastal.

Juhul, kui mingi olümpiaadi mängud jäävad pühitsemata, algab see olümpiaad neli aastat pärast eelmise olümpiaadi algust.

## OLÜMPIASÜMBOL

Olümpiasümbol koosneb viiest omavahel põimunud rõngast (olümpiarõngast), mida kasutatakse ka ühe- või viievärvilisena. Rõngaste värvid ülal (vasakult) on sinine, must ja punane ning all (vasakult) kollane ja roheline. Kollane rõngas ühendab sinist ja musta ning roheline musta ja punast rõngast. Kogu kujund on korrapärane trapets, mis sümboliseerib viie maailmajao liitu. Olümpiasümboli mõtte esitas Pierre de Coubertin 1913. aastal: kuuest värvusest (kaasa arvatud olümpialipu valge põhi) kuulub vähemalt üks kõigi maade rahvus- ja/või riigilipu värvuste hulka.



## OLÜMPIALIPP

Olümpialipul on valge ilma ääristuseta põhi, mille keskel asub viievärviline olümpiasümbol. Esimene olümpialipp valmistati 1913. aastal Pariisis. Esimest korda heisati olümpialipp 5. aprillil 1914. aastal Pan-Egiptuse mängudel Aleksandrias. Lõpliku heakskiidu sai lipp 1914. aasta juunis Pariisis kogunenud VI olümpiakongressil. Olümpiamängudel heisati olümpialipp esmakordselt 1920. aastal Antwerpenis.

## OLÜMPIADEVIIIS

Olümpiadeviisiks on ladinakeelne „*Citius, altius, fortius*” (eesti keeles „Kiiremini, kõrgemale, tugevamini”). See on lätitus, mille ROK adresseerib kõikidele olümpialiikumises osalejatele, kutsudes neid silma paistma kooskõlas olümpiavaimuga. Olümpiadeviisi idee pärineb Prantsuse preestrilt Henri-Martin Didon’ilt.

## OLÜMPIAEMBLEEM

Olümpiaembleemiks on terviklik kavand, kus olümpiarõngad on ühendatud mõne teise eristatava elemendiga. Iga olümpiaembleemi kavandi peab heaks kiitma ROK, see on embleemi igasuguse kasutamise eeltingimuseks. Olümpiaembleemi võivad kavandada nii rahvuslikud olümpiakomiteed kui ka olümpiamängude korralduskomiteed. Kõikidele olümpiamängudele kavandatakse oma embleem, mille elementide hulgas on kindlasti mängu korraldava linna sümbol, olümpiarõngad, linna nimi ning mängude toimumisaasta.

## OLÜMPIAHÜMN

Ametliku olümpiahümni muusika autoriks on Kreeka helilooja Spyros Samaras ning originaalsõnade autoriks Kreeka poeet Kostis Palamas. Esmakordselt kasutati olümpiahümni 1896. aasta Ateena mängudel, ent ametlikuks olümpiahümniks kinnitati see alles ROK-i 55. istungjärgul 1958. aastal Roomas.

## OLÜMPIATULI

Olümpiatuli on tuli, mis süüdatakse ROK-i volil päikesekiirte abil Olümpias. Olümpias liigub tuli erilise teatejooksuga tõrvikutest kantuna olümpialinna, kus põleb kogu mängude kestel olümpiaa-dionil. Esimest korda põles olümpiatuli 1928. aastal Amsterdami mängudel, Olümpias süüdati tuli esmakordselt 1936. aasta Berliini mängude eel.



*Olümpiatule süütamine Olümpias*

## OLÜMPIATÖOTUS

Olümpiatöotuse annavad sportlaste ja kohtunike esindajad olümpiamängude avatseremoonial. See on sümbolne tagatis, mis peab üleval hoidma olümpiamängude sportlikku vaimu. Sportlasvanne sisaldab lubadust ausalt võistelda, kohtunike vanne aga lubadust ausalt kohtunikukohust täita. Sportlasvanne anti esmakordselt 1920. aasta Antverpeni mängudel, kohtunike vanne 1972. aasta Müncheni mängudel.

## OLÜMPIARITUAALID

Olümpialiikumisega kaasneb terve rida olulisi traditsioone, olümpiarituaale, mis eristavad olümpiamänge tavapäraest tiitlivõistlustest, lisades neile erilist pidulikkust ning tseremoniaalsust. Just olümpiarituaalid toovad välja nüüdisaegsete olümpiamängude sideme antiikmängudega. Pierre de Coubertin rääkis niisuguste rituaalide vajalikkusest esmakordselt 1906. aastal.



*Olümpiamängude avatseremoonia*



*Olümpiamängude autasustamiseremoonia*

## OLÜMPIAMÄNGUDE AVA- JA LÕPUTSEREMOONIA

Olümpiamängude ava- ja lõputseremooniad toimuvad alati olümpialinnas kindlate protseduurireeglite alusel. Olümpiamängud kuulutab avatuks võõrustava maa riigipea, lõppenuks aga ROK-i president. Lisaks olümpialipu heiskamisele, olümpiatule süütamisele ning olümpiatootuse andmisele kuulub avatseremoonia olulisemate rituaalide hulka ka sportlasdelegatsioonide sissemarss. Sissemarss toimub tähestikulises järjekorras, kuid seda alustab alati olümpiamängude sünnimaa Kreeka delegatsioon ning lõpetab korraldajamaa delegatsioon.

## OLÜMPIAMÄNGUDE AUTASUSTAMISTSEREMOONIA

Olümpiamängudel autasustatakse esimese kolme hulka tulnuid medali ja diplomiga. Võitjad tõusevad autasustamispedestaalile, heisatakse nende rahvuslipud, mängitakse olümpiavõitjaks tulnu rahvushümni. Esmakordselt peeti autasustamine sel moel 1932. aasta Los Angelese olümpiamängudel.

## OLÜMPIAORDEN

Olümpiaorden on ROK-i peamine autasu olümpialiikumise edendamise eest. Selle saavad isikud, kelle tegevus on olümpiaideede järgimisel eeskujuks, kellel on silmapaistvaid saavutusi spordis, kes on andnud olulise panuse olümpialiikumisse. Esimese eestlasena pälvis olümpiaordeni Arnold Green.

## OLÜMPIAKÜLA

Olümpiaküla on olümpiamängudel osalejatele mõeldud elamisala, mille eesmärgiks on olümpiapere üksteisele lähemale tuua. Esmakordselt oli olümpiaküla kasutusel 1924. aastal Pariisi olümpiamängudel.

## OLÜMPIAMARGID

Esimesed olümpiateemalised postmargid tulid käibele juba 1896. aastal Ateena olümpiamängude puhul. Kuni 1924. aastani andis marke välja vaid mõned riigid, sealpeale levis traditsioon laiemalt. Tänapäeval antakse olümpiateemalisi marke välja kõikjal maailmas, sealhulgas ka Eestis.

## OLÜMPIAMÜNDID

Esimesed spetsiaalsed meenemündid lasti olümpiamängude puhul käibele 1952. aastal Helsingis. Tänapäevani on olümpiamünte välja andnud paljud maailma riigid, sealhulgas ka Eesti.

## OLÜMPIAMUSEUM

Olümpiamuuseum (inglise keeles *The Olympic Museum*) tegutseb Rahvusvahelise Olümpiakomitee egiidi all Lausanne'is (Šveits). 1934. aastal esmakordselt avatud muuseumis tegutsevad ka multidistsiplinaarne olümpiauringute keskus, põhjalik raamatukogu ja arhiivid.



*Lausanne'i olümpiamuuseum*

## III OLÜMPIAORGANISATSIOONID

Rahvusvahelise  
Olümpiakomitee  
presidendidRAHVUSVAHELINE  
OLÜMPIAKOMITEE

Olümpialiikumise kõrgeim võim on rahvusvaheline mitteriiklik, mittetulunduslik, piiramatu kestusega, juriidilise isiku staatusega assotsiatsioonivormis organisatsioon Rahvusvaheline Olümpiakomitee (ROK), mille peakorter asub Šveitsis Lausanne'i linnas. Iga isik või organisatsioon, kes kuulub ükskõik mil viisil olümpialiikumisse, on kohustatud täitma olümpiaharta reegleid ning alluma ROK-i otsustele. Rahvusvahelisele Olümpiakomiteele kuuluvad kõik olümpiasümbolite, -lipu, -deviisi ja -hümni kasutamise õigused. ROK-i



1894 – 1896  
**Demetrios Vikelas**  
(Kreeka)



1896 – 1925  
**Pierre de Coubertin**  
(Prantsusmaa)



1925 – 1942  
**Henri de Baillet-Latour**  
(Belgia)



1946 – 1952  
**J. Sigfrid Edström**  
(Rootsi)



1952 – 1972  
**Avery Brundage**  
(USA)



1972 – 1980  
**Michael Killanin**  
(Iirimaa)



1980 – 2001  
**Juan Antonio Samaranch** (Hispaania)



2001 – ...  
**Jacques Rogge**  
(Belgia)

liikmeteks on üksikisikud, kelle arv ei või olla suurem kui 115.

Rahvusvahelise Olümpiakomitee töövormiks on täiskogu istungjärgud, mis toimuvad vähemalt kord aastas. Istungjärgude vahel juhib olümpialiikumist ROK-i täitevkomitee. Täitevkomitee ning kogu ROK-i tegevust juhib ROK-i president. ROK-i töökeeled on prantsuse ja inglise keel, kusjuures nendes keeltes tekkivate tekstiliste erinevuste puhul saab eelistuse prantsuse keel, kui kirjalikult ja selgesõnaliselt ei ole sätestatud teisiti. Rahvusvaheline Olümpiakomitee asutati 23. juunil 1894. aastal Pariisis. Eestlastest on ROK-i liikmeteks olnud Friedrich Akel ja Joakim Puhk.

## EESTI OLÜMPIAKOMITEE

Eesti Olümpiakomitee (EOK) on avalikes huvides ja heategevuslikel eesmärkidel tegutsev keskne mitteriiklik spordiorganisatsioon, mis ühendab spordialalite, spordiühendusi, maakondade ja linnade spordiliite ning olümpiahartas sätestatud tingimustel ka füüsilisi isikuid. EOK on oma tegevuses sõltumatu nii poliitilisest, religioosest kui ka majanduslikust survest, mis võiks takistada olümpiaharta sätete täitmist, missiooni saavutamist ja spordi arendamist. EOK ei tohi arendada tegevust, mis on vastuolus olümpiahartaga.

### Eesti Olümpiakomitee juhid



**Friedrich Akel**  
1924 – 1931  
EOK esimees



**Johan Laidoner**  
1931 – 1934  
EOK esimehe kohusetäitja  
1934 – 1940  
EOK esimees



**Arnold Green**  
1989 – 1997  
EOK president



**Tiit Nuudi**  
1997 – 2001  
EOK president



**Mart Siimann**  
2001 – ...  
EOK president

EOK missioon on arendada ja kaitsta spordi- ning olümpialiikumist Eestis, vastavuses Olümpiaharta ja Eesti Spordi Hartaga. Missiooni täitmiseks teeb EOK koostööd riiklike institutsioonide, teiste mitteriiklike organisatsioonide ja äriühingutega.

Eesti Olümpiakomitee loomine otsustati Eesti I Spordikongressil Tallinnas 30. novembril 1919. aastal. EOK ametlik asutamine toimus 1923. aastal. Eesti liitmise järel NSV Liiduga 1940. aastal katkes EOK tegevus ligi 50 aastaks. 14. jaanuaril 1989. aastal EOK taasmoodustati.



## RAHVUSVAHELINE OLÜMPIAAKADEEMIA

Olümpismi ja olümpialiikumise akadeemilise käsitlemise, uurimise ja propageerimise edendamiseks on ROK moodustanud Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia (ROA), keskusega Olümpias (Kreeka). Oma eesmärgi täitmiseks korraldab ROA erinevaid üritusi, millest tähtsamad on iga-aastased noortesessioonid ning seminarid olümpialiikumise seotud organisatsioonidele. Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia tegevust koordineerib ROA presidendi juhitud nõukogu. Otsuse Rahvusvahelise Olümpiaakadeemia loomiseks langetas ROK 1949. aastal, tegelik asutamine toimus aga 1961. aastal.



## EESTI OLÜMPIAAKADEEMIA

EOK juures asuv Eesti Olümpiaakadeemia (EOA) tegeleb olümpismi ja olümpiaideaalide tutvustamise ning levitamisega Eestis, samuti Eesti olümpiakogemuse akadeemilise analüüsiga. Keskusega Tartus



asuva EOA tegevust koordineerib juhatus, mille tööd juhib omakorda EOA president. Oma põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks teostab EOA mitmeid projekte („Kooliolümpiamängud Eestis”, „Noorte sport ja aus mäng” jt) ning annab välja trükiseid (*Acta Academiae Olympiquae Estoniae* jt). Eesti Olümpiaakadeemia asutati 1989. aastal.

## KOOLIOLÜMPIAMÄNGUD EESTIS

Kooliolümpiamängude korraldamise toetamine Eestis on Eesti Olümpiaakadeemia tähtsaim projekt. Esimesed EOA egiidi all peetud kooliolümpiamängud Eestis toimusid 1996. aasta mais Valgamaal Patküla põhikoolis. Esialgu toimusid need mängud koolide korraldatud üksikettevõtmistena, kuid alates 2004. aastast käivitus üleriiklik kooliolümpia projekt (KOM-projekt). Tänapäevaks on kooliolümpiamängudel osalenud kaugelt üle saja kooli ja kümned tuhanded õpilased.

Kooliolümpiamängude all mõistetakse koolides toimuvaid, „päris” olümpiamängude mudelit järgivaid pidustusi. Nende eesmärk on olümpiatunde toomine iga õpilaseni. Kooliolümpiamängud võimaldavad lastel sportlikust pingutusest rõõmu tunda, kuid ei ole seejuures tavalised spordivõistlused, vaid kogu kooli ühendav, hariv ja innustav spordipidu.

Mängude programmis on oma koht olümpiaharidusnädalatel (nende kestus võib muidugi olla täpselt nii pikk, kui keegi soovib, kas või terve õppeaasta), mil kogu kooli haarab olümpiapalavik. Erinevates ainetundides räägitakse olümpiamängude ajaloost ja tutvustatakse olümpismi põhimõtteid, kohtutakse tippsportlastega ning toimuvad mitmesugused asjako-



*Kooliolümpiamängud võimaldavad sportlikust pingutusest rõõmu tunda*

hased konkursid (joonistusvõistlus, maskotikonkurs, viktoriin jne). EOA julgustab kõiki kooliolümpialasi oma silmaringi laiendamaks ka Eesti Spordimuseumit külastades.

Mängude programm järgib oma pidulikkuses võimalust mööda suurte olümpiamängude ülesehitust – siingi on kavas osalejate pidulik rongkäik, lipuheiskamine, tulesüütamine, vandeandmine jne. Spordivõistlustel on korraldajatel aga vabad käed. Heaks tavaks on seejuures kujunenud erinevate rahvalike, põnevate ja ka ebatraditsiooniliste spordialade kavasse võtmine. Lisainfot kooliolümpiamängude kohta leiab EOA veebilehelt [www.eoa.org.ee](http://www.eoa.org.ee).



*Eesti Spordimuseum*

## IV OLÜMPIAADI MÄNGUD

### I OLÜMPIAADI MÄNGUD ATEENA 1896 (6. – 15. APRILL)

**Toimumispaik** Ateena, Kreeka pealinn

**Osalejaid** 241 (naised ei osalenud)

**Osalenud riike** 14

**Spordialasid kavas** 9

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** Kreeka (10 esimest, 19 teist ja 18 kolmandat kohta)

**Edukaim sportlane** Carl Schumann (Saksamaa, maadlus ja võimlemine), 4 esikohta

**Eesti sportlastest** viibis kohal Hermann Lerchenbaum, kes kuulus USA sõudeesindusse, kuid ei pääsenud tormise mere tõttu starti

**Pealtvaatajaid** 300 000

Esimeseks nüüdisaegsete olümpiamängude korraldajalinnaks valiti 1894. aastal Pariisis toimunud olümpiakongressil Kreeka pealinn Ateena. Kreeka rahvas tervitas seda otsust suure entusiasmsga, valitusringkonnad olid aga mures, sest rahaliselt ei olnud riigil just head ajad. Lõpuks tuldi siiski toime, seda suuresti eratoetajate abil. Esimeseks nüüdisaegseks olümpiavõitjaks tuli kolmikhüppe võitja James Connolly (USA).

### II OLÜMPIAADI MÄNGUD PARIIS 1900 (14. MAI – 28. OKTOOBER)

**Toimumispaik** Pariis, Prantsusmaa pealinn

**Osalejaid** 997 (neist 22 naist)

**Osalenud riike** 24

**Spordialasid kavas** 18

**Näidisalad** õhupallisõit, vetelpäästevõistlus, õngitsemine, keegel, *pelota*





**Edukaim riik** Prantsusmaa (26 esimest, 39 teist, 33 kolmandat kohta)

**Edukaim sportlane** Alvin Kraenzlein (USA, kergejõustik), 4 esikohta

**Eesti sportlasi** neil olümpiamängudel ei osalenud  
**Pealtvaatajate arv** teadmata

1900. aasta olümpiamängude korraldamine Pariisis oli Pierre de Coubertini unistus. Seejuures lootis ta suurt abi saada samas toimuva maailmanäituse korraldajatel. Paraku tema plaanid ei täitunud, maailmanäituse korraldajad ei olnud oma spordiprogrammi ja olümpiamängude ühendamisest eriti vaimustatud. Tulemuseks oli suur segadus, kus alles tagantjärele selgitatakse, millised võistlused kuulusid olümpiaprogrammi ja millised mitte. Nende mängude positiivseks sündmuseks oli naissportlaste tulek olümpiaareenile. Esimese naisolümpiavõitja au kuulub tenniseturniiril võidutsenud Charlotte Cooperile Suurbritanniast.

### III OLÜMPIAADI MÄNGUD SAINT LOUIS 1904 (1. JUULI – 23. NOV)

**Toimumispaik** Saint Louis, linn Missouri osariigis USA-s

**Osalejaid** 651 (neist 6 naist)

**Osalenud riike** 12

**Spordialasid kavas** 17

**Näidislad** korvpall, mootorrataste ringrajasõit, jalgrattasõit

**Edukaim riik** USA (78 kuld-, 82 hõbe- ja 79 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Anton Heida (USA, võimlemine), 5 kulda, 1 hõbe

**Eesti sportlasi** neil olümpiamängudel ei osalenud  
**Pealtvaatajate arv** teadmata

Esmakordselt toimusid olümpiamängud väljaspool Euroopat, Ameerika Ühendriikides Missouri osariigis asuvas St Louisi linnas. Esialgu oli valik langedud Chicago kasuks, kuid korraldajad lootsid tuge samal ajal St Louisis toimunud maailmanäitusest. Ühendatuna maailmanäitusega venisid mängud ligi poolele aastale. Euroopa sportlaste osavõtt jäi suure vahemaa tõttu väikeseks. Esmakordselt jagati võitjatele kuld-, hõbe- ja pronksmedaleid.

## VAHEMÄNGUD

### ATEENA 1906 (22. APRILL – 2. MAI)

**Toimumispaik** Ateena, Kreeka pealinn

**Osalejaid** 883

**Osalenud riike** 20

**Spordialasid kavas** 11

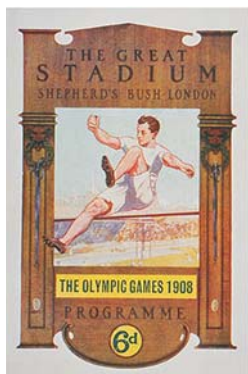
**Edukaim riik** Prantsusmaa (20 kuld-, 10 hõbe- ja 14 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Louis Richardet (Šveits, laskmine), 3 kulda, 3 hõbedat

**Eesti sportlasi** neil mängudel ei osalenud

Täna vahemängude nime kandev sündmus peeti toimumise hetkel olümpiamängude nime all ja Rahvusvahelise Olümpiakomitee heakskiidul. Sellega tähistati 10 aasta möödumist esimestest nüüdisaja olümpiamängudest Ateenas. Nagu esimesi mänge, saatis ka vahemänge kreeklaste suur entusiasm ja avalik poolehoid. Vahemängude väljaarvamine ametlikust kronoloogiast leidis aset alles 1949. aastal ja seda põhjusel, et nendega rikuti varem kokku lepitud nelja-aastast tsüklit kahtede mängude vahel.





## IV OLÜMPIAADI MÄNGUD LONDON 1908 (27. APRILL – 31. OKT)

**Toimumispaik** London, Suurbritannia pealinn

**Osalejaid** 2008 (neist 37 naist)

**Osalenud riike** 22

**Spordialasid kavas** 22

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** Suurbritannia (56 kuld-, 50 hõbe- ja 39 pronksmedalit)

**Edukaimad sportlased** Melvin Sheppard (USA, kergejõustik), 3 kuldmedalit, Henry Taylor (Suurbritannia, ujumine), 3 kuldmedalit

**Eesti sportlasi** neil olümpiamängudel ei osalenud

**Pealtvaatajate arv** teadmata

Esialgu Roomale antud mängud toimusid itaallaste loobumise tõttu Londonis. Taas toimus samal ajal samas linnas ka maailmanäitus. Sedapuhku said olümpiamängud siiski suuremat tähelepanu – esmakordselt rajati isegi uus olümpiastaadion (White City Stadium) – kuid kestsid ometi taas ligi pool aastat.



## V OLÜMPIAADI MÄNGUD STOCKHOLM 1912 (5. MAI – 27. JUULI)

**Toimumispaik** Stockholm, Rootsi pealinn

**Osalejaid** 2407 (neist 48 naist)

**Osalenud riike** 28

**Spordialasid kavas** 14

**Näidisalad** glima maadlus, pesapall, naisrühm-võimlemine

**Edukaim riik** Rootsi (24 kuld-, 24 hõbe- ja 17 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Vilhelm Carlberg (Rootsi, laskmine), 3 kulda, 2 hõbedat

**Eesti sportlased** tegid kaasa Tsaari-Venemaa võistkonna koosseisus

**Pealtvaatajaid** 327 288

Stockholmi mängud olid eelkäijatest edukamad, kompaktsemad ja paremini korraldatud. Esmakordselt võistles mängudel kaasa Eestimaa sportlasi. Esimese eestlasena jõudis olümpiamedalini maadleja Martin Klein, kes võitis hõbeda kreeka-rooma maadluse keskkaalus. Talle hõbeda toonud heitlus soomlase Alfred Asikaineni vastu on tänini Guinnessi rekordite raamatus kirjas kõigi aegade pikima maadlusmatšina – see heitlus kuumas Stockholmi päikeses (maadeldi vabas õhus) kestis tookord koguni 11 tundi ja 40 minutit! Kolmanda koha jagamiseni jõudis sõudmises meeste ühepaadil võistelnud Hugo Maksimilian (Mart) Kuusik. Tema kohajagamist selgitab asjaolu, et sõudmises võisteldi tollal paat paadi vastu ja poolfinaalide kaotajatele kolmanda koha sõitu kavas ei olnud.

## VII OLÜMPIAADI MÄNGUD ANTVERPEN 1920 (20. APRILL – 12. SEPT)

**Toimumispaik** Antwerpen, sadamalinn Belgias

**Osalejaid** 2626 (neist 65 naist)

**Osalenud riike** 29

**Spordialasid kavas** 22

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** USA (41 kuld-, 27 hõbe- ja 28 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Willis A. Lee (USA, laskmine), 5 kulda, 1 hõbe, 1 pronks

**Eesti esindusse kuulus** 14 sportlast

**Pealtvaatajaid** 220 000





I maailmasõja tõttu jäid 1916. aastal pidamata VI olümpiaadi mängud, mis oleksid pidanud toimuma Berliinis. Maailmasõja lõppedes said olümpiamängud jätkuda, kuid seda juba tuntuvalt uuenenud maailmas. Iseseisvuse oli saavutanud ka Eesti riik, kelle sportlased nüüd samuti olümpiale pürgisid. Jäikadele reeglitele vaatamata (mängudele oodati vaid reaalselt tegutseva olümpiakomiteega riike, EOK asutamisotsus võeti aga vastu alles novembris 1919) õnnestus eestlastel noore riigi noorte diplomaatide abil osalemisluba välja kaubelda. Eestlaste olümpiadebüüt oli edukas: esimese eestlasena jõudis olümpiakullani tõstja Alfred Neuland, hõbemedalitega saabusid koju maratonijooksja Jüri Lossman ja tõstja Ain Sillak.



## VIII OLÜMPIAADI MÄNGUD PARIIS 1924 (4. MAI – 27. JUULI)

**Toimumispaik** Pariis, Prantsusmaa pealinn

**Osalejaid 3089** (neist 135 naist)

**Osalenud riike 44**

**Spordialasid kavas 17**

**Näidisalad** aerutamine, *pelota*, prantsuse poks

**Edukaim riik** USA (45 kuld-, 27 hõbe- ja 27 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Paavo Nurmi (Soome, kergejõustik), 5 kulda

**Eesti esindusse kuulus 43 sportlast**

**Pealtvaatajaid 462 000**

Pariisist sai esimene linn, kuhu olümpiamängud jõudsid teist korda. Sümboolselt kujunesid need viimasteks mängudeks, kus Pierre de Coubertin isiklikult kohal viibis – aasta hiljem taandus ta presidendiametist ja eemaldus olümpialiikumisest. Mängude kangelaseks kerkis meie põhjanaaber Paavo Nurmi,



kuid edu saatis ka Eesti sportlasi: kuldmedali võitis maadleja Eduard Pütsep, hõbeda tõstja Alfred Neuland ning pronksmedalitega tulid koju kergejõustiklane Aleksander Klumberg, maadleja Roman Steinberg, tõstjad Jaan Kikkas ja Harald Tammer.

## IX OLÜMPIAADI MÄNGUD AMSTERDAM 1928 (17. MAI – 12. AUGUST)

**Toimumispaik** Amsterdam, Hollandi pealinn

**Osalejaid** 2883 (neist 277 naist)

**Osalenud riike** 46

**Spordialasid kavas** 14

**Näidisalad** *jeu de paume, lacrosse, korfball*

**Edukaim riik** USA (22 kuld-, 18 hõbe- ja 16 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Georges Miež (Šveits, sportvõimlemine), 3 kulda, 1 hõbe

**Eesti esindusse kuulus** 19 sportlast

**Pealtvaatajaid** 665 599

Amsterdami mängud olid mitmes mõttes ajaloolised. Esiteks põles neil mängudel esmakordselt olümpiatuli (ehkki selle süütamist ei korraldatud veel Olümpias ja ei toimunud olümpiatule teatejooksu). Teiseks said naised esmakordselt kaasa võistelda kergejõustikus, kolmandaks märkisid need mängud olümpiageograafia laienemist: kuldmedalini jõudsid koguni 28 riigi sportlased, sealhulgas esmakordselt Aasia riigid. Eesti sportlased võitsid 2 kulda (maadlejad Osvald Käpp ja Voldemar Väli), 1 hõbeda (tõstja Arnold Luhaäär) ja 2 pronksi (maadleja Albert Kusnets ning jahi „Tutti V” võistkond purjetamises 6m klassis).



## X<sup>TH</sup> OLYMPIAD LOS ANGELES 1932



### X OLÜMPIAADI MÄNGUD LOS ANGELES 1932 (30. JUULI – 14. AUGUST)

**Toimumispaik** Los Angeles, linn California osariigis USA-s

**Osalejaid** 1332 (neist 126 naist)

**Osalenud riike** 37

**Spordialasid kavas** 14

**Näidisalad** *lacrosse*, ameerika jalgpall

**Edukaim riik** USA (44 kuld-, 36 hõbe- ja 30 pronksmedalit)

**Edukaimad sportlased** Helene Madison (USA, ujumine), Romeo Neri (Itaalia, võimlemine), mõlemad 3 kuldmedalit

**Eesti esindusse kuulus** 2 sportlast

**Pealtvaatajaid** 1 247 580

Teist korda toimusid mängud USA-s ning taas mõjutas pikk vahemaa (sedapuhku ka parasjagu Ameerikat vaevanud majanduslik depressioon) kohale tulnud võistlejate üldarvu. Pealtvaatajate huvi oli siiski suur – esmakordselt kogusid olümpiavõistlused kokku rohkem kui miljon pealtvaatajat! Eestit esindasid seekord vaid kaks USA-s viibinud sportlast: maadleja Osvald Käpp ning kergejõustiklane Alfred Maasik, kodu-Eestist suurtele kulutustele viidates esindust välja ei saadetud. Medalini meie sportlased sedapuhku ei jõudnud.

### XI OLÜMPIAADI MÄNGUD BERLIIN 1936 (1. – 16. AUGUST)

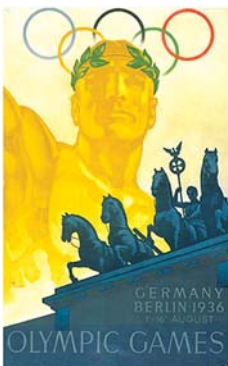
**Toimumispaik** Berliin, Saksamaa pealinn

**Osalejaid** 3963 (neist 331 naist)

**Osalenud riike** 49

**Spordialasid kavas** 19

**Näidisalad** naisrühmvõimlemine, purilend, pesapall



**Edukaim riik** Saksamaa (33 kuld-, 26 hõbe- ja 30 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Jesse Owens (USA, kergejõustik), 4 kuldmedalit

**Eesti esindusse kuulus** 37 sportlast

**Pealtvaatajaid** 3 161 249

Berliini mängu varjutas Saksamaal võimutsenud natsipartei soov mängu oma ideede propagandaks kasutada. Korraks kerkis mängude eel üles isegi boikoti idee, kuid natsid tõmbasid oma väljaütlemistes tagasi ja boikott jäi siiski tulemata. Eesti sportlased võitsid 2 kuld (mõlemad maadleja Kristjan Palusalu), 2 hõbedat (maadleja Ago Neo ja poksija Nikolai Stepulov) ning 3 pronksi (maadlejad Ago Neo ja Voldemar Väli ning tõstja Arnold Luhaäär).

#### XIV OLÜMPIAADI MÄNGUD LONDON 1948 (29. JUULI – 14. AUGUST)

**Toimumispaik** London, Suurbritannia pealinn

**Osalejaid** 4104 (neist 390 naist)

**Osalenud riike** 59

**Spordialasid kavas** 17

**Näidisalad** naiste ja meeste rütmvõimlemine, *lacrosse*

**Edukaim riik** USA (38 kuld-, 27 hõbe- ja 19 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Fanny Blankers-Koen (Holland, kergejõustik) 4 kuldmedalit

**Eesti sportlasi** neil olümpiamängudel ei osalenud

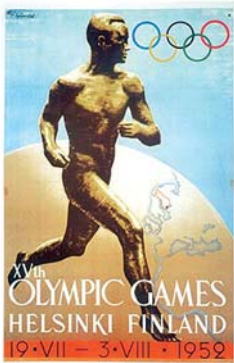
**Pealtvaatajaid** 2 182 000

II maailmasõja tõttu ei toimunud 1940. aastal XII ja 1944. aastal XIII olümpiaadi mängud. Sõja lõppedes oli maailm ümber korraldatud ja järjekordselt puudutas see ka Eestit, mis nüüd oli NSV Liidu-



ga liidetud. Seetõttu ei võistelnud Londonis ühtegi Eesti sportlast. Neilt mängudelt toimusid esimesed suuremad teleülekanDED (seda siiski vaid Suurbritannia piires), viimast korda olid aga programmis olümpia kunstikonkursid.

## XV OLÜMPIAADI MÄNGUD HELSINGI 1952 (19. JUULI – 3. AUGUST)



**Toimumispaik** Helsingi, Soome pealinn

**Osalejaid** 4955 (neist 519 naist)

**Osalenud riike** 69

**Spordialasid kavas** 17

**Näidisalad** rühmvõimlemine, suur käsipall, soome pesapall

**Edukaim riik** USA (40 kuld-, 19 hõbe- ja 17 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Viktor Tšukarin (NSV Liit, sportvõimlemine), 4 kulda, 2 hõbedat

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu koondisse

**Pealtvaatajaid** 1 376 512

Olümpiamängud jõudsid lõpuks Soome lahe põhjakaldale, kuhu need oleksid pidanud jõudma juba 1940. aastal (siis jäid mängud pidamata puhkenud maailmasõja tõttu). Esmakordselt tegid kaasa Nõukogude Liidu sportlased ja nii avanes olümpiauks taas ka eestlastele. Kokku viibis Helsingis 12 Eesti sportlast, kes tõid koju mitmeid medaleid: kulla võitis Johannes Kotkas (kreeka-rooma maadlus), hõbemedali pälvisid NSV Liidu korvpallimeeskonda kuulunud Heino Kruus, Ilmar Kullam ja Joann Lõssov ning pronksini jõudis Bruno Junk (10 km käimine).

## XVI OLÜMPIAADI MÄNGUD MELBOURNE 1956 (22. NOV – 8. DETS)

**Toimumispaik** Melbourne, Victoria osariigi pealinn Austraalias

**Osalejaid** 3314 (neist 376 naist)

**Osalenud riike** 72

**Spordialasid** kavas 17

**Näidisalad** austraalia jalgpall, ameerika pesapall

**Edukaim riik** NSV Liit (37 kuld-, 29 hõbe- ja 32 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Agnes Keleti (Ungari, vehklemine), 4 kulda, 2 hõbedat

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Rootsi koondistesse

**Pealtvaatajaid** 1 341 483

Esmakordselt toimusid olümpiamängud lõunapoolkeral. Olümpia ratsutamisvõistlused peeti aga Austraalia karmide karantiininoüete tõttu hoopis Rootsis, Stockholmis. Melbourne'i sõitnud eestlastest jõudis teist korda medalini (ja taas pronksini) käija Bruno Junk, sedapuhku 20 km distantsil.

## XVII OLÜMPIAADI MÄNGUD ROOMA 1960 (25. AUGUST – 11. SEPT)

**Toimumispaik** Rooma, Itaalia pealinn

**Osalejaid** 5338 (neist 611 naist)

**Osalenud riike** 83

**Spordialasid** kavas 17

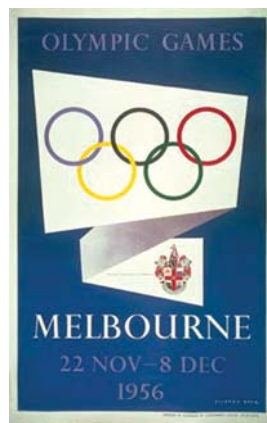
**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** NSV Liit (43 kuld-, 29 hõbe- ja 31 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Boriss Šahlin (NSV Liit, sportvõimlemine), 4 kulda, 2 hõbedat, 1 pronks

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu, Kanada ja Rootsi koondistesse

**Pealtvaatajaid** 1 436 000





Rooma mängude korraldajad kasutasid osavalt ära oma rikast ajalugu, viies mitmed võistluspaigad antiiksete varemete vahele (maadlus, võimlemine, maratonijooks). Esmakordselt nägi televisiooni vahendusel olümpiamänge kogu maailm. Eestlastest jõudsid medalini Hanno Selg (hõbe meeskondlikus moodsas viievõistluses NSV Liidu meeskonna koosseisus) ja Aleksander Tšutšelov (hõbe purjetamises „Finn“-klassis).

### XVIII OLÜMPIAADI MÄNGUD TOKIO 1964 (10. – 24. OKTOOBER)

**Toimumispaik** Tokio, Jaapani pealinn

**Osalejaid** 5151 (neist 678 naist)

**Osalenud riike** 93

**Sportialasid kavas** 19

**Näidialad** *sumo, kendo, kyudo*

**Edukaim riik** USA (36 kuld-, 26 hõbe- ja 28 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Donald Schollander (USA, ujumine), 4 kulda

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Kanada koondistesse

**Pealtvaatajaid** 1 928 000

Esmakordselt jõudsid olümpiamängud Aasiasse. Tokio oli varem kinnitatud juba 1940. aasta olümpialinnaks, kuid siis pidid jaapanlased puhkenud sõja tõttu oma õigused Helsingile loovutama (kus mängud aga sõja tõttu samuti pidamata jäid). Nüüd kasutati oma võimalus ära. Eestlastest jõudsid seekord medalini Rein Aun (hõbemedal kümnevõistluses) ja Jaak Lipso (hõbemedal korvpallis NSV Liidu meeskonna koosseisus).

## XIX OLÜMPIAADI MÄNGUD MÉXICO 1968 (12. – 27. OKTOOBER)

**Toimumispaik** México, Mehhiko pealinn

**Osalejaid** 5516 (neist 781 naist)

**Osalenud riike** 112

**Spordialasid kavas** 20

**Näidisalad** *pelota*, tennis

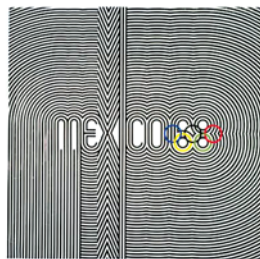
**Edukaim riik** USA (45 kuld-, 28 hõbe- ja 34 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Věra Čáslavská (Tšehhoslovakkia, sportvõimlemine), 4 kulda, 2 hõbedat

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Kanada koondistesse

**Pealtvaatajaid** 1 651 000

Olümpiamängude eel raputas Mehhikot streigilaine, mis vägivaldselt maha suruti. Mängudele pakkusid aga poliitilist värvi mustanahaliste õiguste eest võitlejad, kelle korraldatud demonstratsioonidega läksid kaasa ka mitmed sportlased. México mängude võistlustulemusi mõjutas olümpialinna asetsemine rohkem kui 2000 m kõrgusel merepinnast. Mõnedel kergejõustikualadel püstitati maailmarekordeid, mis jäid püsima aastakümneteks – legendaarseimana neist ilmselt Bob Beamoni unenäoline kaugushüppetulemus 8.90. Eestlastest jõudsid medalini Svetlana Tširkova (kuldmedal vehklemises NSV Liidu floretinaiskonnas), Jaan Talts (hõbemedal tõstmises), Jaak Lipso, Anatoli Krikun ja Priit Tomson (pronksmedal korvpallis NSV Liidu meeskonna koosseisus).





Munich1972



Taksikoer Waldi

## XX OLÜMPIAADI MÄNGUD MÜNCHEN 1972 (26. AUGUST – 11. SEPT)

**Toimumispaik** München, Baieri liidumaa pealinn Saksamaal

**Osalejaid** 7134 (neist 1059 naist)

**Osalenud riike** 121

**Spordialasid kavas** 23

**Näidisalad** sulgpall, veesuusatamine

**Edukaim riik** NSV Liit (50 kuld-, 27 hõbe- ja 22 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Mark Spitz (USA, ujumine), 7 kulda

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Kanada koondistesse

**Pealtvaatajaid** 4 435 000

**Maskott** taksikoer Waldi

Müncheni mängude edukat kulgu takistas 5. septembril toimunud tragöödia, mis vapustas kogu maailma. Relvastatud Palestiina terroristid võtsid varahommikuse rünnaku tulemusena olümpiakülas pantvangi mitmed Iisraeli delegatsiooni liikmed. Sündmused päädisid traagilise tulevahetusega. Kokku kaotasid elu 11 Iisraeli koondise liiget, üks Saksa politseinik ja viis terroristi. Olümpiamängude jätkumine oli noateral, kuni ametist lahkuv ROK-i president Avery Brundage võttis vastu otsuse: mängud peavad jätkuma! Eestlastest jõudsid Münchenis medaliteni Svetlana Tširkova (kuldmedal vehklemises NSV Liidu fletetinaiskonnas), Jaan Talts (kuldmedal tõstmises), Jüri Tarmak (kuldmedal kõrgushüppes) ja Georgi Zažitski (pronksmedal NSV Liidu epeemeeskonnas).



## XXI OLÜMPIAADI MÄNGUD MONTREAL 1976 (17. JUULI – 1. AUGUST)

**Toimumispaik** Montreal, linn Québeci provintsis Kanadas

**Osalejaid** 6084 (neist 1260 naist)

**Osalenud riike** 92

**Spordialasid kavas** 21

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** NSV Liit (49 kuld-, 43 hõbe- ja 35 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Nikolai Andrianov (NSV Liit, sportvõimlemine), 4 kulda, 2 hõbedat, 1 pronks

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Kanada koondistesse

**Pealtvaatajaid** 3 195 000

**Maskott** kobras Amik

Montreali mängud läksid ajalukku esimese suure olümpiaboikotiga. Selle põhjustas Aafrika riikide protest Uus-Meremaa osalemise vastu. Uus-Meremaa ragbikoondis oli nimelt käinud võistlusreisil Lõuna-Aafrika Vabariigis (aga see riik oli olümpialiikumisest eemale jäetud). Aafrika riigid nõudsid Uus-Meremaa eemaldamist mängudelt ja kui ROK nende nõudmist ei täitnud, lahkuti ise. Mängudele jäi saabumata üle 40 riigi, kellest 28 olid ametlikud boikoteerijad. Eestlastest jõudsid Montrealis medaliteni Aavo Pikkuus (kuldmedal jalgratturite meeskondlikus maanteesõidus NSV Liidu meeskonnas) ja Raul Arnemann (pronksmedal sõudmises NSV Liidu roolijata neljapaadil).



**Montréal 1976**



*Kobras Amik*



*Karupoeg Miša*

## XXII OLÜMPIAADI MÄNGUD MOSKVA 1980 (19. JUULI – 3. AUGUST)

**Toimumispaik** Moskva, NSV Liidu pealinn

**Osalejaid** 5179 (neist 1115 naist)

**Osalenud riike** 80

**Spordialasid kavas** 21

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** NSV Liit (80 kuld-, 69 hõbe- ja 46 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Aleksandr Ditižin (NSV Liit, sportvõimlemine) 3 kulda, 4 hõbedat, 1 pronks

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu koondisesse

**Pealtvaatajaid** 5 500 000

**Maskott** karupoeg Miša (olümpiaregatil Tallinnas aitas teda hülgepoeg Vigri)

Moskva mängud töid olümpiahõngu ka Eestisse, sest mängude purjeregati korraldamine usaldati Tallinna hoolde. Paraku ei pääsetud taas poliitilistest mängudest. USA president Jimmy Carter algatas mängudevastase boikotikampaania, mille põhjuseks oli NSV Liidu invasioon Afganistani 1979. aastal. Osalemast loobus üle 60 riigi, mitte kõik neist ei järginud aga boikotti. Mitmed riigid otsustasid kaasa võistelda, kuid seda Rahvusvahelise Olümpiakomitee lipu all. Eestlastest jõudsid medaliteni Jaak Uudmäe (kuldmedal kolmikhüppes), Viljar Loor (kuldmedal NSV Liidu võrkpallimeeskonnas), Ivar Stukolkin (kuldmedal NSV Liidu 4 x 200 m vabaujumise võistkonnas ja pronksmedal 400 m vabaujumises), Mait Riisimann (kuldmedal NSV Liidu veepallimeeskonnas), Nikolai Poljakov (hõbemedal purjetamises Solingul) ja Jüri Tamm (pronksmedal vasaraheites).

## XXIII OLÜMPIAADI MÄNGUD LOS ANGELES 1984 (28. JUULI – 12. AUGUST)

**Toimumispaik** Los Angeles, linn California osariigis USA-s

**Osalejaid** 6829 (neist 1566 naist)

**Osalenud riike** 140

**Spordialasid kavas** 23

**Näidisalad** tennis, pesapall

**Edukaim riik** USA (83 kuld-, 61 hõbe- ja 30 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Ecaterina Szabó (Rumeenia, sportvõimlemine), 4 kulda ja 1 hõbe

**Eesti sportlastest** võistles kaasa ujuja Cindy Óunpuu, kes kuulus Kanada koondisesse

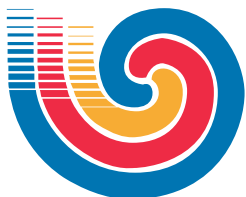
**Pealtvaatajaid** 5 797 923

**Maskott** kotkapoeg Sam

Teist korda Los Angeleses toimunud olümpiamänge varjutas (ikka ja jälle) poliitika. Vastusena Moskva mängude boikoteerimisele lääneriikide poolt andis NSV Liidu juhitud idablokk vastulöögi omapoolse boikotiga, ametlikuks põhjuseks turvariskid olümpialinnas. Boikotiga kaasa läinud riikide arv jäi napilt alla kahekümne. Need mängud olid esimesed, mis toimusid pea ainult erakapitali toel ja töid oskuslikult majandatuna ka korraliku kasumi (üle 200 miljoni dollari), olles positiivseks eeskujuks kõigile järgmistele korraldajalinnadele. Raha oli leidnud oma tee olümpiamängudele.



*Kotkapoeg Sam*



*Tüigripoiss Hodori*

## XXIV OLÜMPIAADI MÄNGUD SOUL 1988 (17. SEPT – 2. OKT)

**Toimumispaik** Soul, Lõuna-Korea pealinn

**Osalejaid** 8391 (neist 2194 naist)

**Osalenud riike** 159

**Spordialasid kavas** 25

**Näidisalad** pesapall, naiste *judo*, *taekwondo*

**Edukaim riik** NSV Liit (55 kuld-, 31 hõbe- ja 42 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Kristin Otto (Saksa DV, ujumine), 6 kulda

**Eesti sportlased** kuulusid NSV Liidu ja Kanada koondistesse

**Pealtvaatajaid** 3 200 000

**Maskott** tüigripoiss Hodori

Viimast korda varjutas olümpiamänge boikotite-  
maatika. Sedapuhku oli initsiaatoriks Põhja-Korea,  
kes kauples endale mängude ühiskorraldamise või-  
malust. Lõuna-Korea ei olnud tegelikult ettepane-  
ku vastu, kuid mitte Põhja-Korea soovitud mahus.  
Boikotiga liitusid siiski vaid mõned üksikud riigid.  
Mängude üheks suurimaks uudiseks kujunes kuuls  
Kanada sprinteri Ben Johnsoni vahelejäamine do-  
pingukontrollis pärast võitu 100 meetri finaaljook-  
sus. Eestlastest jõudsid medaliteni Erika Salumäe  
(kuldmedal trekisprindis), Tiit Sokk (kuldmedal  
NSV Liidu korvpallimeeskonnas), Tõnu ja Toomas  
Tõniste (hõbemedal purjetamises klassis 470) ja Jüri  
Tamm (pronksmedal vasaraheites).

## XXV OLÜMPIAADI MÄNGUD BARCELONA 1992 (25. JUULI – 9. AUGUST)

**Toimumispaik** Barcelona, Kataloonia autonoomse piirkonna keskus Hispaanias

**Osalejaid** 9356 (neist 2704 naist)

**Osalenud riike** 169

**Spordialasid kavas** 28

**Näidisalad** *pelota*, rulluisuhoki, *taekwondo*

**Edukaim riik** Sõltumatute Riikide Ühendus (45 kuld-, 38 hõbe- ja 29 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Vitali Štšerbo (SRÜ, sportvõimlemine), 6 kulda

**Eesti esindusse kuulus** 37 sportlast

**Pealtvaatajaid** 3 000 000

**Maskott** lambakoer Cobi

Barcelona mängud tähistasid Balti riikide taasliitumist olümpiaperega, samal ajal kui ülejäänud endised NSV Liidu liiduvabariikide sportlased osalesid Sõltumatute Riikide Ühenduse koondisena. Erilist sära lisas mängudele NBA staaride kaasalöömine korvpalliturniiril, kus USA meeskonna moodustas tõeline *Dream Team* eesotsas Michael Jordani, Magic Johnsoni ja Larry Birdiga. Eestlastest jõudsid medaliteni Erika Salumäe (kuldmedal trekisprindis) ning Toomas ja Tõnu Tõniste (pronksmedal purjetamises klassis 470).

## XXVI OLÜMPIAADI MÄNGUD ATLANTA 1996 (19. JUULI – 4. AUGUST)

**Toimumispaik** Atlanta, Georgia osariigi pealinn USA-s

**Osalejaid** 10 318 (neist 3512 naist)

**Osalenud riike** 197

**Spordialasid kavas** 26

**Näidisalad** polnud kavas



*Lambakoer Cobi*





*Abstraktne olevus Izzy*



*Kookaburra Olly, nokkloom Syd ja sipelgasiil Millie*

**Edukaim riik** USA (44 kuld-, 32 hõbe- ja 25 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Amy Van Dyken (USA, ujumine), 4 kulda

**Eesti esindusse kuulus** 45 sportlast

**Pealtvaatajaid** 8 610 984

**Maskott** abstraktne olevus Izzy

Atlanta mängud purustasid ridamisi rekordeid – muuhulgas langesid ka osavõtjaskonna ja pealtvaatajaskonna rekordid. Teisalt loobus ROK programmi kasvades alates Atlanta mängudest olümpiakavas näidisaladest. Eesti sportlased medaliteni ei jõudnud, parimateks tulemusteks olid nii epeemeeskonna kui ka -naiskonna 5. kohad ning Erki Noole (kümnevõistlus) ja Erika Salumäe (trekisprint) 6. kohad.

## XXVII OLÜMPIAADI MÄNGUD SYDNEY 2000 (15. SEPT – 1. OKT)

**Toimumispaik** Sydney, New South Walesi osariigi pealinn Austraalias

**Osalejaid** 10 651 (neist 4069 naist)

**Osalenud riike** 199

**Spordialasid kavas** 28

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** USA (39 kuld-, 25 hõbe- ja 33 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Ian Thorpe (Austraalia, ujumine), 3 kulda, 2 hõbedat

**Eesti esindusse kuulus** 33 sportlast

**Pealtvaatajaid** 6 679 792

**Maskotid** Kookaburra Olly, nokkloom Syd ja sipelgasiil Millie

Uue aastatuhande künnisel püstitati Sydney mängudel jälle uusi osavõtjarekordeid, kuid see ei takis

tanud korraldajatel oma ülesannetega suurepäraselt toime tulemast. Eesti sportlastest jõudsid medaliteni Erki Nool (kuldmedal kümnevõistluses), Aleksei Budõlin (pronksmedal judos) ja Indrek Pertelson (pronksmedal judos).

## XXVIII OLÜMPIAADI MÄNGUD ATEENA 2004 (13.– 29. AUGUST)

**Toimumispaik** Ateena, Kreeka pealinn

**Osalejaid** 10 625 (neist 4329 naist)

**Osalenud riike** 202

**Spordialasid kavas** 37

**Näidisalad** polnud kavas

**Edukaim riik** USA (35 kuld-, 39 hõbe- ja 29 pronksmedalit)

**Edukaim sportlane** Michael Phelps (USA, ujumine), 6 kulda, 2 pronksi

**Eesti esindusse kuulus** 42 sportlast

**Pealtvaatajaid** 3 581 080

**Maskotid** lapsed Phevos ja Athena

Uue aastatuhande esimesed mängud jõudsid tagasi koju – Kreeka pealinna Ateenasse. Kreeklased kasutasid võistluspaikade valikul oma ajaloolisi eeliseid: kuulitõukevõistlused toimusid mängude sünnipaigas Olümpias, antiiksel olümpiastaadionil, vibulaskmine Ateena marmorstaadionil ja maratonijooks startis ei kusagilt mujalt kui Maratonist. Eesti sportlastest jõudsid medaliteni Jüri Jaanson (hõbemedal sõudmises), Indrek Pertelson (pronksmedal judos) ja Aleksander Tammert (pronksmedal kettaheites).



ATHENS 2004™



Athenà Phèvos

## V OLÜMPIATÄHTI



### SPIROS LOUIS

(12.01.1873 – 26.03.1940)

Olümpiavõitja kergejõustikus

Maratonijooksu idee aluseks on legend muistsest kiirkäskjalg Pheidippidesest. Aastal 490 eKr toimus Ateena lähedal Maratoni väljal otsustav lahing kreeklaste ja pärslaste vahel. Kreeklased võitsid lahingu ja Pheidippides saadeti rõõmusõnumiga joostes Ateena poole teele. Linna jõudes suutis sõnumitooja vaid hüüda: „Rõõmustage! Meie võitsime!” ja langes kurnatuna surnult maha. 1894. aastal tegi prantslane Michel Bréal ettepaneku Pheidippidese teo äramärgimiseks maratonijooks Ateena olümpia-programmi võtta.

Olümpiamaraton startis Maratoni sillalt 10. aprillil 1896. Jooksu alustas 17 sportlast, nende seas vaid neli välismaalast. Esialgu asus juhtima prantslane Albin Lermusiaux, püsid liidrina veel ka poole võistlusmaal, ent peagi saabus tema jaoks kriitiline punkt ning juhtima asus austraallane Edwin Flack. Ka austraallane ei osanud oma jõuvarusid õigesti hinnata, kustudes neli kilomeetrit enne staadioni. Sündmuste käiku tõusid dikteerima kreeklased eesotsas Spiros Louisiga, Amaroussi küla noormehega Ateena lähistelt.

Lõpuks jõudis liider staadionile, kus teda tervitas õnnejoovastuses publik eesotsas Kreeka kuningaga. Võiduka lõpetamise järel (ajaga 2:58.50) jätkus Louisil energiat, et kummardada rõõmsale kuningale. Võitja kanti õlgadel riietusruumi, nii staadionil kui ka kogu Ateena linnas valitses üldine juubeldamine.



Alles seitse minutit hiljem jõudsid staadionile järgmised jooksjad, kreeklased Charilaos Vasilakos ja Spiridon Velokas. Hiljem Velokase tulemus tühistati – selgus, et ta oli osa distantsist läbinud vankril (!) – ja kolmas koht kuulus ungarlasele Gyula Kellnerile.

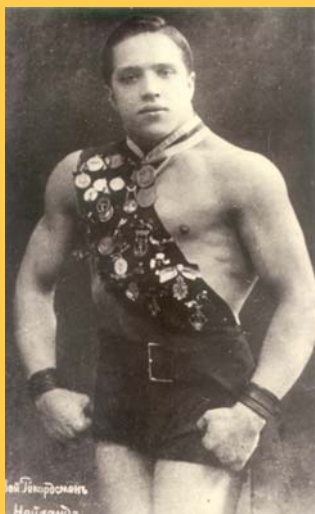
Spiros Louisist sai kreeklaste kangelane, ta külvati üle ohtrate kingitustega. Ateena kaupmehed töid talle küünlaid ja juveele, veini ja šokolaadi, talle pakuti priid juukselõikust, tasuta lõunasööke jne. Tegelikult olevat tagasihoidlik jooksumees keeldunud enamikku kingitusi vastu võtmast. Ta olevat nõustunud võtma vaid hobuse ja vankri (ning maia mehena ka pisut šokolaadi).

Kuuldused Ateena olümpiamängudest ja Louisi suurest võidust ulatusid ka Eestisse. Muidugi ei olnud lehetegijate teadmised spordist ega sportimisest toona eriti head ja nii pole ime, et Postimehest võis lugeda sellist uudist: „Olympia mängudel sai wõidujooksmises esimese auu hinna greeklane Lois, kes 45 wersta 2 tunni 58 minuti ja 50 sekundi sees ära jooksis. Ta sai hulk kallid kingitusi, keegi Stefanowitsch kinkis talle koguni ilusa mõisa.”

Peagi naasis Louis oma kodukülasse, kus elas vaikset ja tagasitõmbunud elu ega osalenud enam kunagi jooksuvõistlustel. Esialgu elatas ta end põllumehetöoga, hiljem asus aga politseinikuametisse.

Esimese maratonivõitja viimane avalik esinemine toimus 1936. aasta Berliini olümpiamängudel, kus ta marssis avatseremoonial Kreeka delegatsiooni eesotsas, kohtus suure maailma tippfiguuridega ja suhtles sportlastega. Teiste seas said temaga kokku ka Eesti olümpiasportlased.

Spiros Louis suri 1940. aasta kevadel, vaid pisut enne sakslaste sissetungi Kreekamaale. Kuid kreeklaste kangelast ei ole unustatud. Tema nime kannavad paljud spordiklubid nii Kreekas kui ka välismaal, aga ka 2004. aasta olümpiamängude peareen, Ateena uus olümpiastaadion.



## ALFRED NEULAND (10.10.1895 – 16.11.1966)

Olümpiavõitja ja -hõbemedali omanik, maailma-meister ja maailmarekordite püstitaja tõstmises

Valgas sündinud tulevase tõstmestri lapsepõlv mõõdus Riias. Perekonna majanduslik olukord ei olnud kiita, ometi ei sattunud lapsed ula peale.

Neuland on seda aega hiljem ise meenutanud: „Võisime oma vaba aja veeta enamasti nii, nagu soovisime. Õnneks oli meil kalduvusi sportimiseks. Tahtsime saada suurteks ja tugevateks.”

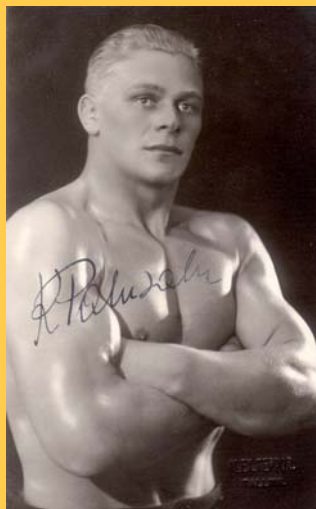
Ja nii Alfred kui ka tema vennad Voldemar ja Feliks kasvasidki tugevateks. Just vanem vend Voldemar oli Alfredi esimeseks eeskujuks ja innustajaks. Esialgu pidi Alfred oma raskejõustikuhuvi vanemate eest varjama, sest ta oli üsna kidura tervisega, kuid esimese edu saabudes olukord muutus. Tõstepisikust nakatus koguni pereisa ise.

Riias oli olukord tõstesporti harrastamiseks toona üldse soodne, sest eeskujusid – koguni Venemaa meistreid ja rekordiomanikke – leidis linnas mitmeid. Juba oma debüütvõistlusel, 1911. aasta Riia meistrivõistlustel, saavutas Neuland suure ülekaaluga esikoha, purustades seejuures rea Venemaa rekordeid. Peagi oli ta juba kogu Venemaa meister ja treenis pealinnas Peterburis.

1920. aasta olümpiamängude eel naasis Neuland kodumaale ja alustas olümpiaettevalmistust Tallinnas Tondi kasarmutes, kuhu noor vabariik oma paremad sportlased sõjaväe spordikursustele oli koondanud. Soov olümpiale pääseda oli nii suur, et kui tõstmist teati esialgu olümpiakavas mitte olevat, pidas mees plaani juba mõnel muul alal kaasa lüüa. Õnneks olukord lahenes, tõstmine võeti programmi, Neuland sõitis olümpiale ja võttis seal võidu. See oli esimene eestlaste olümpiavõit üldse!

Kaks aastat hiljem toimusid tõstmise MM-võistlused koduses Tallinnas ja Neuland oli meie koondise eest taas väljas. Kokku võisteldi tookord üldse viies kehakaalus ja neist kolmes võtsid kulla eestlased, olles seega veenvalt maailma tugevaim tõstemaa. Lisaks Neulandile said kulla ka Harald Tammer ja Saul Hallap. Ilusat saavutusterida jätkas ta 1924. aasta Pariisi olümpia hõbedaga (kullast olla ta oma sõnul ilma jäänud vaid Prantsuse kohtunike süül, kes olla hakanud talle „dikteerima, kuidas võib tõsta“). Samal aastal valisid Eesti Spordilehe lugejad ta Eesti kõigi aegade parimate sportlaste pingereas auväärsele neljandale kohale.

Võistluskarjääri lõppedes oli meie tõstekuulsus tegev koduse Valga spordielu hingena ja hiljem tõstekohutniku ja treenerina Tallinnas.



## KRISTJAN PALUSALU (10.03.1908 – 17.07.1987)

Kahekordne olümpiavõitja, Euroopa meister maadluses

Läänemaal Saulepi vallas sündinud Kristjan Palusalu (enne nime eestindamist Trossmann) on esimene eestlane, kes jõudis kahe olümpiakullani. Kuid tema teekond selle triumfini ei kulgenud kergelt. Sporditegemine lapsepõlves oli küll poisi meelisharrastuseks, ent mahti selleks oli igapäevaste tööde-tegemiste kõrvalt vähe. Nii jäigi tõsise maadlustreeningu algus tema jaoks alles sõjaväeteenistuse aega 1929. aastal. Hiljem jätkusid treeningud töö kõrvalt, kuid võidud olid visad tulema.

Mõne aasta möödudes kerkis ta siiski Eesti koondise piirimaile ja pääses rahvusvahelist maadlusõhku nuusutama. Tugev töö hakkas edu tooma ja alates 1934. aastast ei kaotanud Palusalu kodumaal enam kellelegi. 1936. aasta Berliini olümpiale minnes ta favoriitide hulka siiski ei kuulunud.

Berliinis tegi Palusalu kaasa mõlemas maadlusviisis: nii vabamaadluses kui ka oma põhialal kreeka-romaa maadluses. Vabamaadlus oli mõeldud kõigest niioelda lahtimaadlemiseks, kuid ometi hakkas Kristjan sel turniiril võidult võidule liikuma ja nii ei tulnud katkestamine enam päevakorda. Lõpuks langes ka soomlane Nyström ja kuldmedal oligi taskus! Kuid see oli alles pool teed – kreeka-romaa maadlus ootas alles ees ning seal oli kaasa löömas kohalik favoriit ja Hitleri lemmik, sakslane Kurt Hornfischer. Turniiri kulgedes sai selgeks, et just nemad jagavad ka selle kaalu kulla. Otsustavas matsis läksidki nad vastamisi ja siis ei olnud sakslasel pääsu, olgugi et auloožis oli

teda toetamas Hitler isiklikult. Kohtunike häältega 3:0 võttis võidu ja teise kuldmedali eestlane!

Niisugune edu muutis Palusalu kodumaal loomulikult kangelaseks. Tema ja teiste olümpialaste Berliinist naasmine olevat kogu maal suisa rukkilõikuse peatanud. Üle kogu riigi kogunes olümpialasi raudtee äärde tervitama tuhandeid inimesi. Jaamades peeti kõnesid, orkestrid mängisid, olümpiameestele kingiti lilli ja isegi torte. Tallinna tänavatele kogunes erinevatel hinnangutel 40 000 – 60 000 uudistajat. President Pätsilt tõi see suurvõit Palusalule kingiks Pillalpalu talu.

Veel aasta hiljem tuli Palusalu kreeka-rooma maadluses Euroopa meistriks, siis sundis vigastus teda sportlaskarjääri pooleli jätma. Hiljem töötas ta mõnda aega treenerina ja oli tegev ka maadluskohtunikuna, kuid elas ühiskondlike olude sunnil siiski suhteliselt tagasihoidlikku elu.

Rahva seas teda aga ei unustatud. Palusalu nimi muutus Eestis legendiks, temast loodi lugusid ja laulusalme ning „Maailma-Kristjani” oreool saatis teda elu lõpuni.



*Jesse Owens (paremal) Eesti sportlase Rauudi Toomsaluga Berliini olümpiamängudel*

## JESSE OWENS (12.09.1913 – 31.03.1980)

Neljakordne olümpiavõitja, maailmarekordite püstitaja kergejõustikus

James Cleveland (Jesse) Owens sündis 1913. aastal Alabama osariigi väikelinnas Danville'is. Kui Jesse polnud veel kümnenegi, kolis nende pere Clevelandi Ohio osariigis, kus pereisa lootis paremat tööd leida. Jõukust aga ei tulnud ja nii kulus pere eelarve toetamiseks ära ka Jesse poolt erinevate väikeste töötuste eest saadav tasu. Kord leidis ta, et jooksujalu õnnestub kõik kiiremini – ja see oli Jesse elu murdehetk. Temast sai jooksja.

Treeningud Charlie Riley juhtimisel andsid peagi tulemusi. Jesse tõusis kiiresti omaeliste hulgas täheks, läbides juba 1932. aastal (19-aastasena) 100 m tuule toel maailmarekordit kordava 10,3-ga. Paljud ülikoolid kutsusid teda oma ridadesse, kuid noormees valis Ohio ülikooli.

Ülikooliaeg oli tõeline elukool. Sellal võis vale nahavärv andekale edasipüüdlikule noorele olla veel tõeliseks takistuseks ja Jesse sai seda omal nahal tunda. Võistlustel viibides sai ta ööbida vaid mustadele ette nähtud hotellides, süüa vaid mustadele ette nähtud söögikohtades – ja kui õnnestuski pääseda „tavalistesse” hotellidesse, pidi sisenema tagauksest ja kasutama lifti asemel treppi.

Läbilöökk staadionirajal ei jäänud tulemata. 1935. aasta 25. mail püstitas Jesse Owens USA-s Michigani osariigis Ann Arboris 45 minuti jooksul kolm maailmarekordit ja kordas veel neljandatki. „Ann Arbori ime” algas 100 jardi jooksuga (võiduaeg 9,4

oli maailmarekordi kordamine). Järgnes kaugushüpe, kus kerge vigastuse tõttu oli plaanis sooritada vaid üks katse. See ainus üritus õnnestus suurepäraselt, vallandades publiku juubeldused. 8.13! Esimese sportlasena maailmas üle 8 meetri! Jesse kaugushüpe rekord püsis lõõmatuna koguni 25 aastat ja 79 päeva, kuni Ralph Boston selle lõpuks 1960. aastal ületas. Oma imelise seeria lõpetas Owens, põrmustades 220 jardi (uus aeg oli 20,3) ja 220 jardi tõkkejooksu (uus aeg oli 22,6) senised maailmarekordid.

Nüüd oli Jesse favoriit ka 1936. aasta Berliini olümpiamängudel – ja seda õige mitmel alal. Olümpia-võistlused natside juhitud Saksamaa pealinnas ei pidanud paraku kerged tulema. Hitleri juhitud Saksa riik seadis eesmärgiks demonstreerida maailmale oma vägevust. Berliini täitsid natside lipud, mundrid, marsimuusika ja paraadid. Loomulikult lootis Hitler Saksa sportlaste suurele edule, seda nendelgi aladel, kus Owens üles pidi astuma.

Siiski õnnestus Owensil Berliinis kõik. Pärast võitu 100 m jooksus (võiduaeg 10,3 oli uus olümpiarekord) seisis tal kaugushüppes ees jõukatsumine sakslaste lemmiku, kohaliku atleedi Lutz Longiga. Jesse võit oli siingi kindel: Owens 8.06, Long 7.87. Kuigi Owens rikkus ära sakslaste peo kaugushüppes, olid nad Longiga sõbrad, suheldes ka spordiväliselt. Kolmas võit tuli 200 meetris olümpiarekordiga 20,7 ja neljanda kuldmedali võitis Owens 4 x 100 m teatejooksus, kus USA meeskond lõpetas uue maailmarekordiga 39,8.

Jesse Owens oli Berliini mängude kangelane, ehkki natslik propaganda suhtus mustanahalistes põlastavalt ja heitis USA-le ette, et need kasutavad „musta abiväge”. Avalikkuse jaoks oli Jesse Berliinis

ikkagi staar. Kõikjal, kuhu ta ilmus, kogunes hulgaliselt autogrammikutte ja fotograafe. Fännid jälitasid teda isegi olümpiakülas, kus Jesse asjatult rahu leida lootis.

Tagasipöördumine USA-sse oli muinasjutuline, ajalehed olid täis Owens'i pilte, tema auks korraldati pidulikke paraade nii New Yorgis kui ka Clevelandis. Sportlaskarjääri lõppedes asus ta eraettevõtlusesse ja saavutas mõne ajaga edu. Jesse avas suhtekorraldusfirma ja oli oodatud kõnemees rahvakogunemistel ning muudel avalikel üritustel.

Jesse surma järel asutasid ta pereliikmed Jesse Owens'i Fondi, mis toetab noori andekaid inimesi. Owens'i sünnilinnas Danville'is Alabamas töötab ka Jesse Owens'i muuseum.



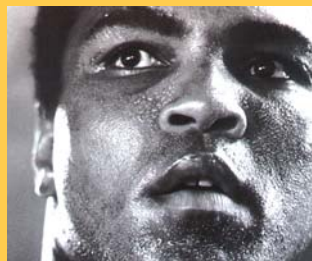
## MUHAMMAD ALI (17.01.1942)

Olümpiavõitja ja elukutseliste maailmameister poksis

Louisville'is (Kentucky osariik) sündinud USA poksi- ja Muhammad Ali, pikaajaline elukutseliste maailmameister poksi raskekaalus, on maailma spordiajaloo üks värvikamaid tegelasi. 12-aastaselt poksimist alustanud Ali tõusis tippu juba noorukieas. Olümpiaajalukku jäädvustas ta end veel Cassius Marcellus Clay nime all, tulles vaid 18-aastasena 1960. aastal Roomas poolraskekaalus olümpiavõitjaks ning alistades kõik vastased märgleva kergusega. Finaalis pidi Clay paremust tunnustama kolmekordne Euroopa meister poolakas Zbigniew Pietrzykowski.

Olles küll olümpiavõitja, keda kodumaal juubeldades tervitati, sai Clay oma USA lõunas asuvas kodulinnas Louisville'is tunda rassilist diskrimineerimist. Nimelt keelduti teda teenindamast ühes restoranis, kinnitades, et restoran „on mõeldud ainult valgenahalistele”. Kibestunud noormees tundis, et tema võit ei lähe kellelegi korda ja heitis olümpiamedali protestiks rassilise vihkamise vastu Ohio jõkke. Selle medali koopia kingiti talle 1996. aasta Atlanta olümpiamängudel, kus ta oli ka olümpiatule süütaja rollis.

Olümpiavõitjana siirdus Cassius Clay elukutseliste leeri ning tõusis raskekaalu maailmameistritiitli pretendendiks. Valitsev maailmameister oli tollal Sonny Liston, kes oli troonile tõusnud 1952. aasta olümpiavõitja ja seni valitsenud maailmameistri Floyd Pattersoni alistamisega. Võimsad nokauidivõidud Pattersoni üle tekitasid Listoni ümber võitmatuse oreoli, kuid Clay oli võitluseks valmis. Tema



trumbiks kujunesid tugevad jalad, mis tagasid üleoleku kiiruses. Ise ütles ta oma poksistiili kohta: „Lendan kui liblikas, nõelan kui mesilane!” 1964. aastal kerkis Clay maailmameistritroonile ja kaitses tiitlit järgmise nelja aasta jooksul üheksa korda. Pärast esimest tiitlivõitu islamiusku pöördununa muutis Cassius Clay oma nime Muhammad Aliks ja selle nime all teda maailm täna ka tunneb.

1967. aastal keeldus Ali Vietnami sõja ajal USA sõjaväkke aega teenima minemast. Karistuseks jäeti ta ilma maailmameistri tiitlist ning poksiringi tagasi ei pääsenud ta üle kolme aasta. Alles 1974. aastal tõusis ta võiduga George Foremani üle uuesti maailmameistriks. Hiljem loovutas ta tiitli veel korraks Leon Spinksile, kuid võitis selle taas tagasi. Poksist loobus Ali 1981. aastal, kokku jäi tema kontole elukutselisenä poksiringis 56 võitu ja 5 kaotust.

1984. aastal avastati Alil Parkinsoni tõbi, mis on spordikuulsuse elu keeruliseks muutnud. Tema esinemine Atlanta olümpiamängude tulesüütajana liigutas miljonite spordisõprade südant, selles ettevõtmises peegeldus korraga nii spordi hiilgus kui ka viletsus.

Täna on Muhammad Ali tegev ÜRO rahusaadikuna, tema kodulinnas Louisville'is aga tegutseb Muhammad Ali Keskus, mis propageerib Muhammad Ali hinnatavaid elu põhiväärtusi: rahu ja sõprust eri rahvaste ja rasside vahel, üksteisemõistmist ja tolerantsust ning laste vajaduste igakülget arvestamist.

## ABEBE BIKILA (07.08.1932 – 25.10.1973)

Kahekordne olümpiavõitja, maailma tippmarkide püstitaja kergejõustikus

1932. aasta Los Angelese olümpiamängude kergejõustikuprogrammi viimasel päeval (siis oli kavas maratonijooks) sündis Etiopias Jato linnas poisslaps, kellele oli saatusest määratud mõnekümne aasta pärast just maratonirajal suuri tegusid korda saata. See oli Abebe Bikila, 1960. ja 1964. aasta olümpiamängude maratonivõitja. Mitte keegi enne teda polnud suutnud võita kahte olümpiamaratonit, järjestikustest võitudest rääkimata!

Abebe tõsine sportlaselu algas 1952. aastal sõjaväeteenistuses. Keiserliku ihukaardiväe ridadesse kuulunud noormees sai tuntuks tugeva jooksjana ja hakkas soomlasest treeneri Onni Niskaneni juhatusel ka võistlustel kaasa tegema. 1956. aastal osales Bikila üleriiklikel sõjaväe meistrivõistlustel, kus võitis maratonis kergelt tollast Etiopia suurimat jookskuulsust Wami Biratut. Peagi jäi Biratu ilma ka 5000 m ja 10 000 m rahvusrekorditest.

Head tulemused tagasid Bikilale pääsu Rooma olümpiamängude maratonistarti, kus ta saavutas paljajalu joostes suurepärase võidu koos uue maailma tippajaga 2:15.16. Aga miks paljajalu? Bikila: „Tahtsin kogu maailmale näidata etiooplaste sitkust.”

Neli aastat hiljem Tokios oli Bikila juba favoriit, kuid kuus nädalat enne olümpiamaratonit tabas teda pimesoolepõletik. Jaapanlastest võõrustajate toel kosus ta stardihetkeks siiski ja võttis teise olümpiakulla. Võiduaeg 2:12.11 oli ühtlasi uus maailma tippaeg.



1968. aasta Mexico mängudel lootis Abebe oma võite korrata, pidi aga paraku vigastuse tõttu juba 15 km kuludes katkestama. Kuld jäi siiski Etioopiasse, selle võitis Mamo Wolde. Samal aastal sattus Abebe ränka autoõnnetusse, mis põhjustas osalise halvatus ja sundis ratastooli istuma. Visa spordimees säilitas siiski elujõu ja võitlusvaimu, osaledes ka erinevatel sportlikel üritustel. Kahjuks ei andnud pikk ravi nii kodu- kui ka välismaal tulemusi ja maratonilegend suri 25. oktoobril 1973. aastal.

## VI MEIE SUVEOLÜMPIKANGELASED

## STOCKHOLM 1912

Martin Klein	kreeka-romaa maadlus	II koht
Hugo Maksimilian (Mart) Kuusik	sõudmine	III koht

## ANTVERPEN 1920

Alfred Neuland	tõstmine	I koht
Jüri Lossman	kergejõustik	II koht
Ain Sillak	tõstmine	II koht

## PARIIS 1924

Eduard Pütsep	kreeka-romaa maadlus	I koht
Alfred Neuland	tõstmine	II koht
Jaan Kikkas	tõstmine	III koht
Aleksander Klumberg-Kolmpere	kergejõustik	III koht
Roman Steinberg	kreeka-romaa maadlus	III koht
Harald Tammer	tõstmine	III koht

## AMSTERDAM 1928

Voldemar Väli	kreeka-romaa maadlus	I koht
Osvald Käpp	vabamaadlus	I koht
Arnold Luhaäär	tõstmine	II koht
Albert Kusnets	kreeka-romaa maadlus	III koht
Georg Faehlmann	purjetamine	III koht
Andreas Faehlmann	purjetamine	III koht
William von Wirén	purjetamine	III koht
Nikolai Vekšin	purjetamine	III koht
Eberhard Vogdt	purjetamine	III koht

*Martin Klein (valges trikoos) ja soomlane  
Asikainen Stockholmi olümpial*



## BERLIIN 1936

Kristjan Palusalu	kreeka-rooma maadlus	I koht
Kristjan Palusalu	vabamaadlus	I koht
Ago Neo	vabamaadlus	II koht
Nikolai Stepulov	poks	II koht
Ago Neo	kreeka-rooma maadlus	III koht
Voldemar Väli	kreeka-rooma maadlus	III koht
Arnold Luhaäär	tõstmine	III koht

## HELSINGI 1952

Johannes Kotkas	kreeka-rooma maadlus	I koht
Ilmar Kullam	korvpall	II koht
Joann Lõssov	korvpall	II koht
Heino Kruus	korvpall	II koht
Bruno Junk	kergejõustik	III koht

## MELBOURNE 1956

Bruno Junk	kergejõustik	III koht
------------	--------------	----------

## ROOMA 1960

Aleksander Tšutšelov	purjetamine	II koht
Hanno Selg	moodne viievõistlus	II koht

## TOKIO 1964

Jaak Lipso	korvpall	II koht
Rein Aun	kergejõustik	II koht



*Johannes Kotkas*

## MÉXICO 1968

Svetlana Tširkova	vehklemine	I koht
Jaan Talts	tõstmine	II koht
Jaak Lipso	korvpall	III koht
Anatoli Krikun	korvpall	III koht
Priit Tomson	korvpall	III koht

## MÜNCHEN 1972

Svetlana Tširkova	vehklemine	I koht
Jaan Talts	tõstmine	I koht
Jüri Tarmak	kergejõustik	I koht
Georgi Zažitski	vehklemine	III koht

## MONTREAL 1976

Aavo Pikkuus	jalgrattasport	I koht
Raul Arnemann	sõudmine	III koht

## MOSKVA 1980

Jaak Uudmäe	kergejõustik	I koht
Viljar Loor	võrkpall	I koht
Mait Riismann	veepall	I koht
Ivar Stukolkin	ujumine	I koht
Nikolai Poljakov	purjetamine	II koht
Ivar Stukolkin	ujumine	III koht
Jüri Tamm	kergejõustik	III koht



*Svetlana Tširkova*



*Jüri Tarmak*



*Ivar Stukolkin*

**SOUL 1988**

Erika Salumäe	jalgrattasport	I koht
Tiit Sokk	korvpall	I koht
Tõnu Tõniste	purjetamine	II koht
Toomas Tõniste	purjetamine	II koht
Jüri Tamm	kergejõustik	III koht

**BARCELONA 1992**

Erika Salumäe	jalgrattasport	I koht
Tõnu Tõniste	purjetamine	III koht
Toomas Tõniste	purjetamine	III koht

**SYDNEY 2000**

Erki Nool	kergejõustik	I koht
Aleksei Budõlin	judo	III koht
Indrek Pertelson	judo	III koht

**ATEENA 2004**

Jüri Jaanson	sõudmine	II koht
Indrek Pertelson	judo	III koht
Aleksander Tammert	kergejõustik	III koht

*Aleksander Tammert*